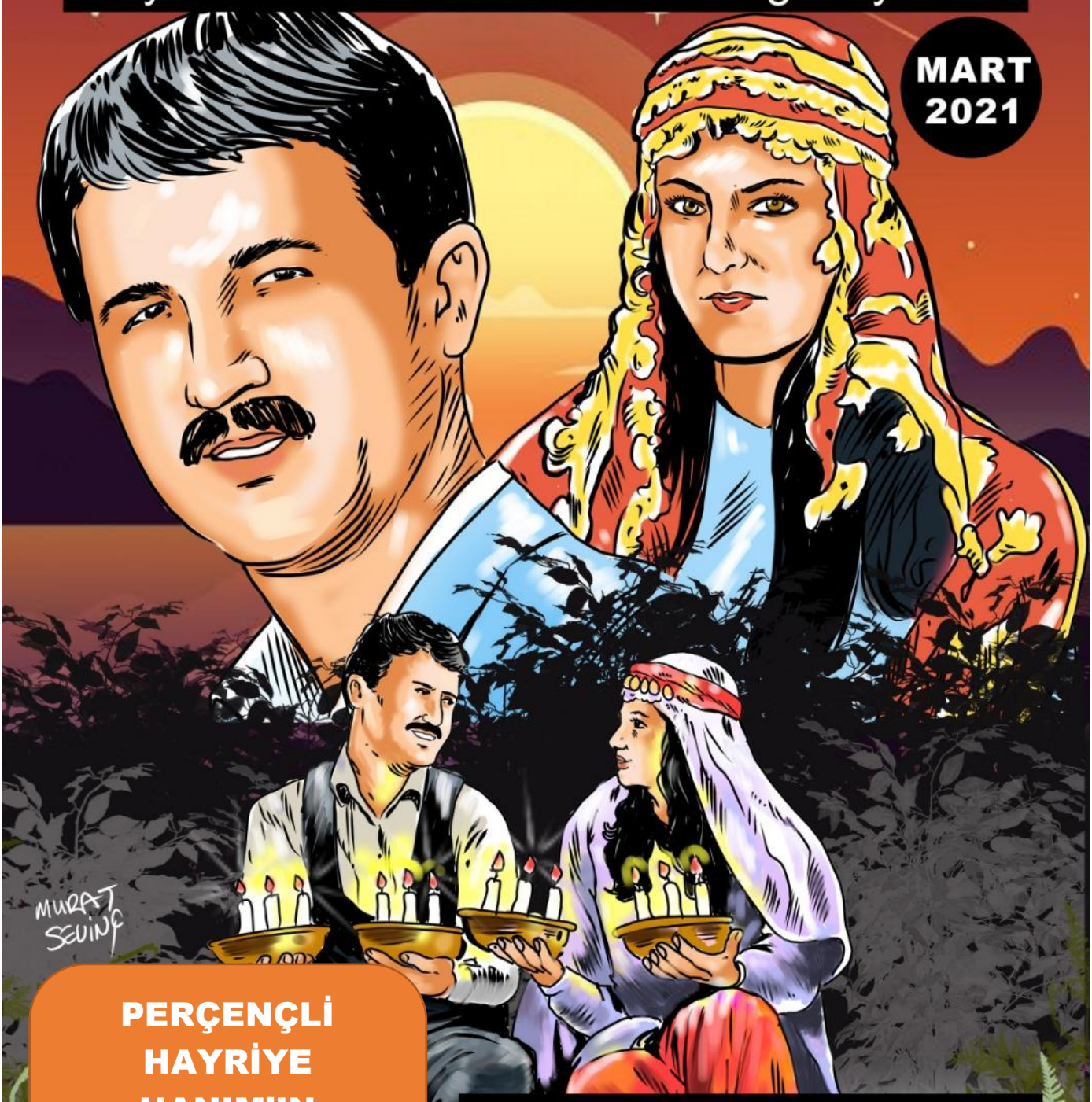
ÇAYDA ÇIRA

Aylık Kültür-Sanat ve Aktüel Dergi Sayı:3

MART 2021

PERÇENÇLİ HAYRİYE HANIM'IN HAYATI ve HİKAYELERİ ÇAYDA ÇIRA'DA...

1982 Yılı'nda Elazığ'da çekilen ÇAYDA ÇIRA filmi yeniden hayat buluyor. Murat Sevinç'in çizgileriyle ÇAYDA ÇIRA'da…

ÇAYDA ÇIRA

AYLIK KÜLTÜR-SANAT VE AKTÜEL DERGİ
SAYI: 3 MART-2021

İMTİYAZ SAHİBİ ve
YAYIN YÖNETMENİ:
YÜCEL ÇAKMAK
cakmakyucel@gmail.com

KATKIDA BULUNANLAR:
İ. EKREM KATI
MURAT SEVİNÇ
LÜTFİ ERGENE
AHMET BULUT
SEVİM ANAGÜR KOYUNOĞLU
BİLAL CİVELEK
M. SAİT KARAÇORLU

Yücel ÇAKMAK

MERHABA...

Övgünüze mazhar olmak çok güzel bir olay. Bizleri geleceğe doğru daha da umutlandırıyor. **Elazığ'ın ilk dijital dergisi olarak tarihte yerimizi alıyoruz.** Bu onura sizlerde şahitlik ediyorsunuz.

Bu sayımızda içeriğimizi daha da genişlettik.

Bu sayıda **"Aliye Bacı"**ya geniş bir yer verdik. Yeni nesile **"Aliye Bacı"**yı tanıtmak istedik. **"Düttürü Dünya"** adlı hikâye kitabımda **"Kediler Kraliçesi Aliye"** adlı hikayemizi bölümler halinde yayınlayacağız. Umarım sıkılmazsınız.

Bir de **"Perçençli Hayriye Hanım"**ı sizlere tanıtacağız. Elazığ'ın kadın nüktedanlarından biri olan Hayriye Hanım'ın kültürel kimliğini göreceksiniz.

Hafızların Hocası Abdullah Nazırlı'yı kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyoruz. Merhuma Allah'tan rahmet, yakınlarına ve tüm Elazığ'a başsağlığı diliyoruz.

12 Eylül darbesi sonrası Elazığ Cezaevinde idam edilen **Elazığlı Cevdet Karakaş**, bir müzik projesiyle gündeme geliyor.

Ailemiz genişliyor...

"Yükü Çok Ağır", "Ertuğrul Faciası", "Dört Dağ İçinde" ve "Kar mı Yağmış Şu Harput'un Başına" adlı eserlerin sahibi Değerli **Yazarımız Sevim Anagür KOYUNOĞLU**, **Çayda Çıra**'da yazacak. Koyunoğlu, zevkle okuyacağınız ilk yazısında kendi kalemiyle kendini anlatacak. Aramıza hoş geldiniz.

Bir üstadımız daha bizi kırmayarak ailemize katıldı.

Elazığ'ın en çok yazan ve en çok okunan kalemi **Bilal CİVELEK**'te bizimle artık. "Dokunmayın Portakalime", "Derdo", "Boris'in Sırrı" ve "Mustafa Kemal'in Kuşları" gibi unutulmaz romanlara imza atan Civelek aramızda...

Bir büyüğümüzün **"Harput Hikayeleri"** adlı kitabı elimize geçti. Kitapta Elazığ Şivesiyle yazılmış güzel hikayeler vardı. **Yazar Mehmet Sait Karaçorlu** ile yaptığımız görüşme neticesinde bu hikayeleri yayınlama izni aldık. Bu sayıda **'Gafafların Hakkı'** adlı ilk hikâyeyi yayınlıyoruz. Önümüzdeki sayılarda ise Yazar M. Sait Karaçorlu'yu sizlere tanıtacağız.

1982 Yılı'nda Elazığ'da çekilen **ÇAYDA ÇIRA filmi** yeniden **ÇAYDA ÇIRA Dergisi**'nde hayat buluyor. **Murat Sevinç**'in çizimi ve benim öyküleştirmemle **ÇAYDA ÇIRA**'da...

Dolu dolu bir dergiyi huzur ve sağlık içinde okumanız dileğiyle...

Bir Garip Şehir

Metrûk bir eski şehir, tarihte sayfası var
Harabe mabetleri, hamamı, galası var

Kartal yuvası gibi dağ başına kurulmuş
Ayağının altında bir ulu ovası var

Besbelli bu toprakta yatar şanlı bir mazi
Hakikatler silinmiş ancak horatası var

Haçlıları durduran aziz şehitler burda
Hem deli hem velinin hem yiğidin hası var

Hatunu da bırakmış eserini tarihe
İsmi Sare olan bir padişah anası var

Ecdadından yadigâr gırnatası davulu
Tecnisi elezberi hoyratı mayası var

Avreşi üçayağı gögerçini halayı
Hele dillerle destan bir çayda çırası var

Suları kurutulmuş lüleli çeşmeleri
Gezgin mekânı olmuş bir dabakhanası var

Bazı sokaklarında taş döşeme izleri
Korumaya alınmış bir nice hanası var

Acı günler yaşamış, aniden çöküp gitmiş
Evlatları dağılmış, sayısız babası var

Etrafı mezaristan çarşısı kebabistan
Bütün güzelliklerin yalnız hatırası var

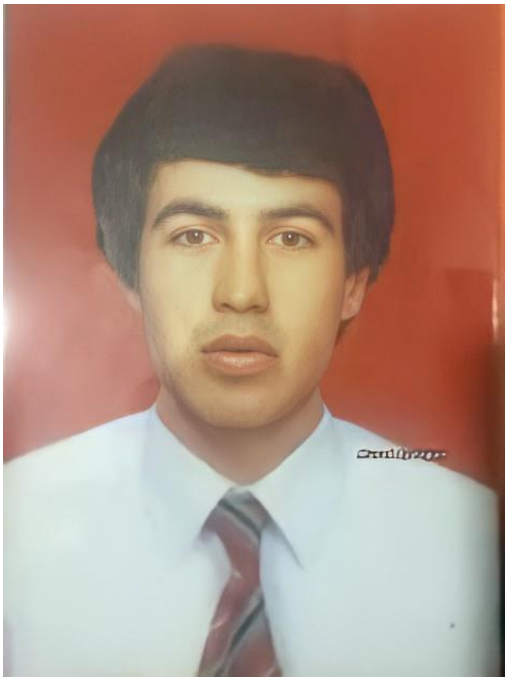
Yadedeni çoksa da kimi kulaktan dolma
Kiminin de hesabı bir çıkar davası var

Garip gelmiş ve garip gitmiş minel garaib
Zurefası az ama çokca gurebası var

Yeter artık ey şair böyle sayıp dökmenin
Söylesene acaba kime ne faydası var

Hicabi KARAÇORLU

Karakaş, “Sızı 2” de unutulmadı

***12 Eylül darbesi sonrası Elazığ Cezaevinde idam edilen Elazığlı Cevdet Karakaş, bir müzik projesiyle ismi yine gündeme geliyor.**

ÇAYDA ÇIRA /İSTANBUL

Zafer İşleyen, ülkücü şehitleri, ülkücü sanatçılarla anlattığı ‘Sızı’ albümünün ikincisi için çalışmalara başladığını anlattı.

İlki 2015 yılında çıkan “Sızı” albümünün ikincisi için stüdyoya giren Zafer İşleyen, Elazığlı Ülkücü Şehid Cevdet Karakaş’ı unutmadı. Şehit Karakaş için söz ve bestesi kendisine ait ve yine kendisinin seslendirdiği bir esere yer verecek.

Ülkücü Şehitler anılıyor

Malatya doğumlu olan Sanatçı Zafer işleyen, 1990’lı yıllarda Elazığlı Müzisyen Merhum Mustafa Öz ile birlikte çalışmıştı. Ülkücü hareketin sevilen sanatçılarından Zafer işleyen, "Sızı"nın dokuz ülkücü sanatçının katkılarıyla, 2015 yılında oluşturulan bir proje olduğunu belirterek, “Canını ülkü yolunda vermiş, bu uğurda sehpalara yürümüş ülkücü şehitlerimizi, gelecek kuşaklarımızın müzik yoluyla öğrenmeleri, bilenlerin de tekrar hatırlamaları adına yaptığımız ve aziz hatıralarına adadığımız, konusu ülkücü şehitler olan bir proje çalışmadır.” dedi.

Zafer İşleyen, ülkücü şehitler için hazırladığı besteleri, ülkücü sanatçılarla birlikte okuduğu ‘Sızı’ albümünün ikincisi için de çalışmalara başladığını söyledi. Stüdyoya girdiklerini ifade eden İşleyen, “Aynı duyguları hissettiğim sanatçı dostlarımla birlikte seslendireceğiz. Yeni kuşaklara şehitlerimizi müzik yoluyla öğretmek adına ‘Sızı 2’yi çok önemsiyorum” dedi.
12 eserin yer alacağı albümü dijital olarak yayınlanacağını ifade eden Sanatçı İşleyen, “Bu albümde Elazığlı Ülkücü Şehidimiz Cevdet Karakaş için de söz ve müziği bana ait olan bir eseri yine ben seslendireceğim. Şehidimiz Karakaş, haksız yere asılmıştır. O ve diğer şehitlerimizi asla unutmayacağız.” dedi.

Karakaş idam edildi

12 Eylül 1980 Askeri Darbesi baskı ve zulümleri sebebiyle herkes Türkiye’nin dışına çıkmak isterken, o Ailesi ile birlikte Almanya'da bulunmasına rağmen, Türkiye'ye, Anavatanına dönmüştü.
Elazığ'da cereyan eden bir olaya adı karıştığı gerekçesiyle tutuklandı ve 12 Eylül Askeri Mahkemeleri'nde yargılanarak idam cezasına çarptırıldı.
Aslen Elazığlı olan 21 yaşındaki merhum Cevdet KARAKAŞ, 4 Haziran 1981 günü sabahın erken saatlerinde Elazığ Kapalı Cezaevi'nde asılarak şehit edildi.
Cevdet Almanya'da rızk peşinde koşan Ailesi ile birlikte Berlin'de yaşıyordu. Babası Hacı Bahattin ve erkek kardeşi Uğur Karakaş da Türk İslam Ülküsü'ne gönül vermişti, Berlin Büyük Ülkü Derneği üyesiydiler.

Avukatlar savunmadı

Cevdet Karakaş idam talebiyle Askeri mahkeme önüne çıkarıldığında kendisini savunacak bir Avukatı bile yoktu. Barolardan bir tek avukat bu davayı üstlenmek istememiş, davaya girmeme hususunda Elazığ Barosu ve diğerleri anlayış birlikteliği içindeydiler.
Merhum Cevdet masum olduğunu bildiği için nasıl olsa suçsuzluğu anlaşılır inancıyla ve gayesinin gereği olarak kimselerden medet ummuyordu, Yaradan'a sığınmıştı. Dili döndüğünce, gücü yettiğince kendini mahkeme önünde savundu.
Ancak Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi’nin Cevdet KARAKAŞ için kararı idam olmuştu. Hakkında idam kararı verildikten sonra, arkadaşlarının ifadesiyle; İsteseydi Elazığ Kapalı Cezaevi'nden kaçabilirdi. Çünkü Cezaevi'nin yapısı kaçmaya müsaitti. Fakat o hiç bir zaman

ve hiçbir şartta kaçmayı düşünmediği gibi sonuna kadar da gerçek adaletin tecelli edeceğine ve bir gün serbest kalacağına olan inancını korudu.
Oğlunun masum olduğunu bilen Babası Bahattin Karakaş'ın yalnız başına memleketinde yaptığı girişimlerde sonuçsuz kalacaktır ve 21 yaşındaki Cevdet KARAKAŞ, 4 Haziran 1981'de sabahın erken saatlerinde Elazığ Kapalı Cezaevi'nde darağacında şehit edilecektir. Ne acıdır ki, daha sonraki yıllarda isnat edilen bu suçun işlendiği zamanda Almanya'da olduğu belgelenebilmişti.

SIZI Cevdet Karakaş

Gurbet elden döndü yurda
Karakaşlı esmer yiğit
Sanki yürek oldu kurda
Karakaşlı esmer yiğit

Paslı demir nemli duvar
Darağacında kement var
Cevdet'im aman aman
Haziranda bahar gelmez
Çiçek açmaz
Bu nasıl zaman

Mahpuslarda ömrü bitti
O yinede şükür etti
Şafak vakti göçtü gitti
Karakaşlı esmer yiğit

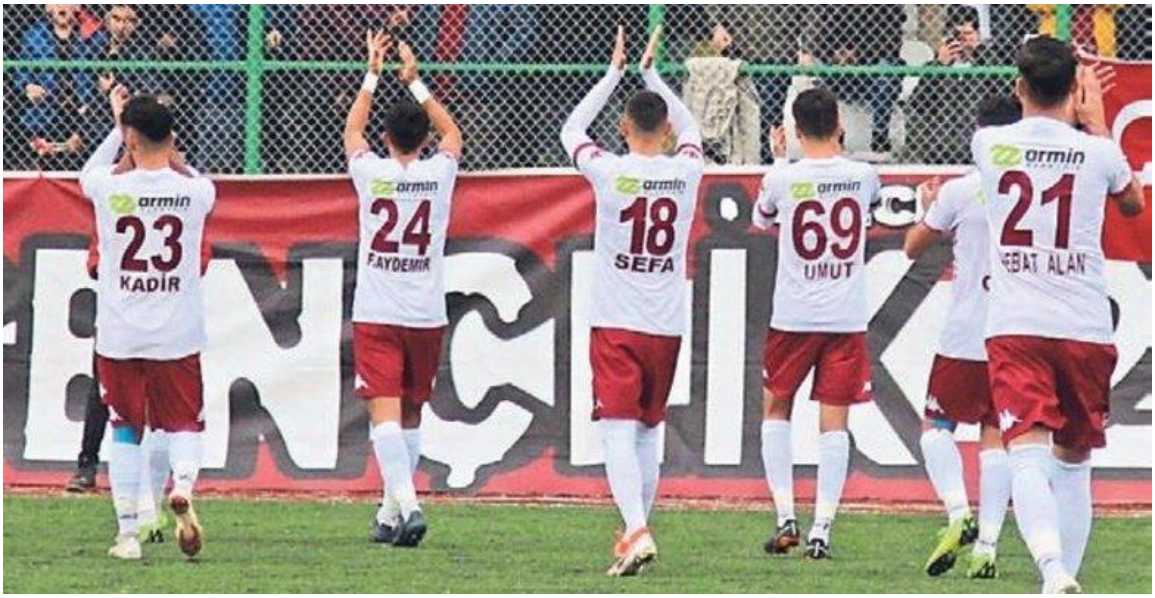
Yarım asırlık çınar yıkılıyor mu?

54 yıllık maziye sahip olan bordo beyazlı Elazığspor, son yıllarda ki performans düşüklüğü ve başarısız yönetimle eski günlerini mum ışığıyla arıyor.

ÇAYDA ÇIRA /ELAZIĞ

Transfer tahtasının açılmamasıyla gündeme gelen Elazığspor, 54. Yılına buruk giriyor. Bir yandan transfer yapamamanın çaresizliği bir yandan da oyuncuların takımdan ayrılması spor kamuoyunda üzüntüyle karşılanıyor.

Elazığspor, 23 Mart 1967 tarihinde Elazığ'ın amatör takımlarından Merkez Gençlikspor, Güvenspor ve Harputspor kulüplerinin birleşmesiyle kurulmuştur.

Suat TAYDAŞ, Fahri SUNGUROĞLU, Necdet ALTINTERİM, Yılmaz ÇORBACIOĞLU, Talat GÜLER, Sedat YILDIZ, Metin KURTOĞLU ve Mürşit ÖZTÜRK tarafından kurulan kulübümüzün, dernek olarak tescili ise 24 Mart 1970 tarihinde yapılmıştır. Renklerimiz bordo-beyaz olup, amblemimiz yöremizi temsil eden çayda çıradır. Elazığspor'umuz, 3. Lig'de 1974-75, 1982-83,1985-86, 1989-90 ve 1994-95 sezonlarında şampiyon olarak 2. Lig'e yükselmiştir.

1995-96 sezonunda klasman birincisi olarak 'Ekstra Play-off' müsabakalarında mücadele etmiştir. Elazığspor'umuz, 1997-98, 1998-99, 2000-01 sezonlarında play-off gruplarında yer almış fakat Süper Lig'e yükselememiştir.

2001-02 sezonunda 35 yıllık özlem sona erip, Bordo-Beyazlı ekibimiz 1. Lig'de şampiyon olarak Süper Lig'e yükselmiştir. Bu ligde iki yıl mücadele eden Elazığspor'umuz, 2003-04 sezonu sonunda Süper Lig'den bir alt lige düşmüştür.

4 sezon 1. Lig'de mücadele eden takımımız, 2007-08 sezonunda ise 2.lige düşmüştür.

3 sezon boyunca ikinci ligde mücadelesini sürdüren Elazığspor, 2010-11 sezonunda 2. Lig Kırmızı Grup'u lider bitirerek 1. Lig'e yükselmiş ve 2011-12 sezonunda da 1. Lig'de sezonu ikinci sırada tamamlayarak direkt olarak tekrar Süper Lig'e yükselme başarısı göstermiştir. İki yıl Süper Ligde boy gösteren Elazığspor, 2013-2014 sezonunda Süper Lige veda ederek bir alt lige düşmüştür.

2014-2015 sezonunda TFF 1.ligde mücadele eden takımımız, 2015-2016 sezonunda ise play-off yarı finalinde ilk maçta 3-2 mağlup ettiği Adana Demirspor'a rövanş maçında 2-1 mağlup olunca Süper Ligin eşiğinden dönmüştür. Elazığspor'umuz, şu an TFF 1.ligde mücadele etmektedir. Sıkıntılı bir dönem yaşayan Elazığspor, davalı olduğu oyunculara ödeme yapamamasından ötürü ara dönemde transfer yapamadı.

Cumhurbaşkanından yardım istendi

Transfer tahtasının açılmamasından ötürü Elazığspor Kulüp Başkanı Selçuk Öztürki ayaküstü Elazığspor'un transfer tahtasının açılması için Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan'dan destek istedi. Elazığspor Kulüp Başkanı Selçuk Öztürk yapmış olduğu açıklamada, "Murat Kurum Bakanımız oradaydı. Kıymetli Bakanımız Süleyman Soylu oradaydı. Hepsiyle sohbet etme imkanı bulduk. Hepsiyle ilk etapta bir zorluk çektik Sayın Cumhurbaşkanımızla görüşme konusunda çünkü gerçekten muhteşem konutlar yapılmış. Allah Cumhurbaşkanımızdan, devletimizden razı olsun. Zeval vermesin. Tabi insanlar Cumhurbaşkanımız çok sevdiği için bir anda kalabalık oldu. O ara görüştük, kısa sürdü." ifadelerini kullandı.

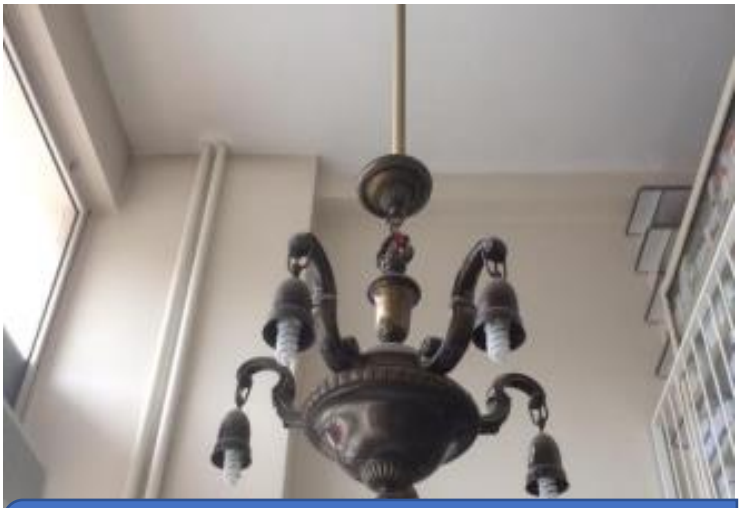
Elazığ'ın unutulmayan konaklarından…

BEŞKARDEŞLER KONAKLARI

Krikor İpekçiyan 19. yüzyılda Mezire'de (Elazığ) bir dokuma fabrikası kurmuş. Dokuduğu ipek o kadar kaliteliymiş ki yurt dışından dahi siparişler almaya başlamış, kazandığı bu ticari başarı sonrası Osmanlı Sultanı onun 'İpekçiyan' olan soyadını 'Fabrikatöryan' olarak değiştirmiş. Krikor İpekçiyan'ın fabrikasında üretilen ipekli elbiseler, Fabrikatör etiketi taşımaktadır. 1889 yılında fabrikasını genişleten İpekçiyan, Avrupa ve Amerika'dan makineler getirtir. Ürettiği ipekli dokumalarla uluslararası yarışmalarda ödüller kazanır. 1902'deki

ölümünden sonra yerine oğulları (beşkardeşler) geçer. Kardeşlerin bazıları Amerika'ya gidip ipekçilik ve pamukçuluk alanında kendilerini geliştirirler. Fabrikatoryan kardeşler Mezire'ye içlerinde buharla çalışanı da olan modern makineler getirirler. Fabrikatoryan soyadını kullanan beşkardeşin ürünleri Osmanlı Devleti'nde satılır ve hatta Rusya ile Avrupa'ya bile ihraç edilir. 1903'te 300 kadını bünyesinde barındıran bir üretim ağı kuruyorlar. Üretim ham koza aşamasında başlıyor, nakliyeye hazır ipekli kumaş haline gelene kadar devam ediyordu. Burada üretilen ipekli kumaş o kadar kaliteliydi ki Avrupa'ya ihraç ediliyor, ülkeye girdi sağlıyordu. İpekli kumaş üreten beş Ermeni kardeş Paris'te düzenlenen kumaş fuarına katılmış ve Fransa'ya ipekli kumaş ihraç etmiştir. Beş oğul yan yana beş tane konak inşa ederek burada yaşamaya başladılar. Bu kardeşlerin evleri bugün Gazi Caddesi ile bilinen yolun üzerinde büyük ihtişamıyla yan yana yapılmış beş binadan oluşan "Beşkardeş evleri" olarak biliniyordu. Ancak 1980 yılında bu muhteşem 5 konak yıkıldı ve ortadan kaldırıldı. Ama "Beş Kardeşler" ismi kalmıştır.

Elazığ Beşkardeşler'den kalan avize. Hala aynı adı taşıyan apartmanın altındaki eczanede asılı.

KONAĞIN PLANI

Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim 1923 günü henüz 10-11 yaşlarında olan Bedriye Kırcalı Ertümen, Elazığ'da ailesiyle birlikte yaşamaktadır. "Elazığ'da beşkardeşler tabir edilen konaklar vardı. O konaklardan, baştan birinci konakta oturuyorduk. Konaklar Ermenilerden kalmaydı, emlak-ı metruke evleriydi." Büyüdüğü konağı anlatırken, yaşadığı mekanı en ince ayrıntısına kadar anımsayan Bedriye hanım konağın adeta detaylı bir planını çiziyor: "Gözümün önüne geldi şimdi oralar, merdivenlerle çıktım... Hatta ilk sokak kapısından içeri girerken karşınıza hemen merdivenler gelirdi. Dört odalı, uzun bir salonu vardı. Biri oturma odası, biri de annemin yatak odasıydı. Diğerlerinde ise büyükannem ve sütanneler yatarlardı. Aşağı katta çamaşırhane, kiler tabir edilen bölümler ve af buyurun ahır tabiri çirkin olacak bilmiyorum ama atların barındığı yerler vardı, bakıcıları da burada yaşardı. Elazığ'ın meşhur dutlarıyla, kaysılarıyla süslenmiş güzel bir bahçemiz vardı."

Yaşamın içinden öyküler

Değerli Elazığlı yazar Yücel Çakmak'ın, "Dergimize yazı yazarsanız, hatta ilkyazınızda kendi kaleminizle kendinizi anlatırsanız, bizi mutlu edersiniz" ifadeli saygın ve nazik önerisi bu yazımı kaleme almama vesile oldu.

Çayda Çıra'da ilk kez yazıyorum. Siz değerli okurların beni otobiyografimle değil geride kalan yaşanmışlığımı anlamlı kılan hayatın içinden öykülerle tanımanızı istiyorum. Kaldı ki bu öykülerin benzerlerine kendi yaşamınızdan da tanıdık olduğunuzu düşünüyorum. Derginin adı "Çayda Çıra". Çayda Çıra, Elazığ sevdalılarının duygularına dokunan iki sözcük. Bilindiği gibi, "Çayda Çıra" Elazığ'ın en çok bilinen ve tanınan, ödüller kazanmış, Elazığ'ı simgeleyen bir oyunu. Adını, dillere destan hüzünlü bir aşk öyküsünden aldığı biliniyor. Bu efsane aşk öyküsünün Hazar gölünün kıyısında Gölcük adındaki küçük bir köyde iki sevgili arasında geçtiği söylenir.

Bu bağlamda benim gibi Elazığ'ın 1940'lı ve 50'li yıllarını yaşamış kuşakların hayat öykülerinin de zamanla efsaneleştiğini düşünüyorum. Tıpkı tutkulu olduğum o yılların Elazığ'ına ilişkin yaşam kesitlerimin benim için efsaneleşmesi gibi.

Çocukluğumu ve ilk gençlik yıllarımı bıraktığım iki katlı, bahçeli evimiz Yiğiki'deydi. Ayrıca Kesirik'te iki yanı sularla çevrili, büyükten de öte yemyeşil bir bahçemiz, Sürsürü'de salkım salkım öküzgözü üzümlerin yetiştiği bir bağımız vardı. Ne yazık ki rüyalarımın kenti Elazığ ve doğup büyüdüğüm o güzel mahalle ayrıcalıklarını ve farklılıklarını yitirdi. Günümüzde Yığıki'nin verimli ekin ve sebze tarlalarını, gece gündüz oluk oluk akan çeşmelerini, Sürsürü'nün sıralı üzüm bağlarını, Kesirik'in yemyeşil bahçelerini, pırıl pırıl sularda ışıltıların oynaştığı değirmen suyunu ve çevresine hayat veren Şorşor çayını hatırlayan kaç kişi vardır, bilmiyorum!

Her yıl okullar kapanınca Kesirik'teki bahçemize taşınırdık. Envai çeşit meyvenin yetiştiği o yemyeşil bahçenin bir tarafından değirmen suyu diğer tarafından da Şorşor Çayı geçerdi. Bahçenin Şorşor kıyısında kavaklık yer alırdı. Bahar gelince kış boyunca çimlerin üzerinde bir katman oluşturan yapraklar yani gazeller temizlenirdi. Biz çocuklar için kavaklıktaki yaprakları temizlemek büyük keyifti. Kuru yapraklar kalktıkça, mis kokulu mor menekşeler gün yüzüne çıkardı. Hayal edebiliyor musunuz, taptaze, capcanlı, öbek öbek, yüzlerce gülen mor menekşe. Yeşil ve mor tonların uyumunda ortaya çıkan bu renk şölenini ömrüm boyunca unutamadım. O güzelim çiçeklere bakmaya doyamazdık, dokunmaya kıyamazdık. Yine de birazını toplamaktan kendimizi alamazdık. Eve götürdüğümüz menekşelerden anacığım menekşe çayı yapardı. Çok yararlı olduğunu söylerdi. Menekşeler çaya harika bir tat, renk ve koku verirdi.

Bu nedenle benim en sevdiğim çiçek menekşedir.

Aradan uzun yıllar geçti. Londra'da bir İngiliz arkadaşımın evinde kalıyordum. Günlerden bir gün konuşma arasında bana "En çok hangi çiçeği seversin?" dedi. Ben de. "violet" yani menekşe dedim. Ona bahçemizden söz ettim. "O bahçe duruyor mu?" dedi. İçim acıdı, boğazımda bir şey düğümlendi adeta. "Anladım" dedi, beni bahçeye çıkardı. İki yapraklı küçük cılız, pastel tonda mor bir çiçek gösterdi, "İşte menekşe" dedi. Önce gösterdiği çiçeğin menekşe olmadığını düşündüm. Yere çömeldim yakından baktım, menekşe ama sanki genleri değiştirilmiş. Menekşe demek için bin şahit gerek. Mary'ye, "Bizim menekşeler öbek öbek açar. Yemyeşil onlarca yaprak arasından parlak mor çiçekler fışkırır. Nefis kokarlar, bu çiçeğin kokusu yok" dedim. Mary şaşırdı. Çünkü İngiltere'de sadece menekşeler değil hiçbir

çiçek kokulu değil. O anda ülkemin ve doğup büyüdüğüm Elazığ'ın doğasıyla gurur duydum ve de içten içe hüzünlendim.

Sonra araştırdım, menekşenin ana vatanı Akdeniz ülkeleri ama en güzel menekşeler Türkiye'de yetişiyor. İngilizler istedikleri çiçekleri başka ülkelerden getirip yetiştirmeye çalışıyorlar; ama ülkelerinin havası, toprağı ve suyu uygun olmadığı için çiçek değişime uğruyor.

Demem o ki çocukluğumda Elazığ'ın kentsel olanaklarını ve Yığıki, Kesirik ve Sürsürü'nün kırsal olanaklarını birlikte yaşadım. Su, bahçe, ağaç, bağ, meyve ve çiçek benim anadilimdi. Doğa hem görsel hem de duygusal yaşamımın önemli bir parçasıydı. Ağaç, çiçek, su ve yeşil Allah'ın bizlere bahşettiği bir nimetti.

İlkokula 1948-49 ders yılında Atatürk İlkokulunda başladım. O yıllarda Elazığ'da, milli eğitimin temelini oluşturan ilköğretim okullarının sayısı sanıyorum bir elin parmaklarını geçmezdi. Sadece şehrin merkezinde kendi okulum olan Atatürk İlkokulu ile İnönü İlkokulu ve Dumlupınar İlkokulu'nun isimlerini hatırlıyorum. O yılların okullarını ayrıcalıklı kılan nitelikli öğretmen kadrosuydu. Beş yıl süreyle öğretmenim olan Mahmut Coşkun, Cumhuriyetin kalkınmaya yönelik nitelikli okulları olan Köy Enstitüsü mezunuydu. Öğrenciyi cesaretlendirir, motive eder, yetenekli oldukları derslerde onları öne çıkarırdı. Üçüncü sınıftaydım, günlerden bir gün sınıfımızın kapısı açıldı, Başöğretmenimizin eşliğinde Maarif Müdürü ve Elazığ Valisi sınıfa girdi. Öğretmenimiz gelenleri saygıyla karşıladı, aralarında kısa bir konuşma geçti. Sonra bana bakarak, "Aç defterini yazdığın kompozisyonu oku" dedi. O sırada dersimiz Türkçe değildi, şaşırmıştım. Bir gün önce sınıfta bir kompozisyon yazdırmış, sonra da tek tek tüm öğrencilere yazdıkları kompozisyonu okutmuştu. En güzel kompozisyon benimki seçilmiş, alkışlanmıştım. O kompozisyonumu okumamı istediğini anladım. Telaşla defterimi açtım ve yazdıklarımı heyecanla okudum. Valinin, Maarif Müdürünün ve Başöğretmenimiz eşliğinde arkadaşlarım beni bir kez daha alkışladılar. Vali Bey, "Sen kimin kızısın? Baban ne iş yapıyor?" diye sordu. " Mustafa Anagür'ün kızıyım, babam tüccar" diye yanıtladım. Sonra babacan tavrıyla babamın dükkânının yerini sordu. Ardından öğretmenimizin elini sıkarak sınıftan ayrıldılar. Akşam babam eve geldiğinde, babamın bana daha bir sıcak, daha bir sevgiyle baktığını fark ettim. Sonra Valinin okulumuzdan çıkınca babamın dükkânına gittiğini, benden söz ettiğini, "Bu çocuğu okutun" dediğini anlattı. Görüldüğü gibi o yıllarda genç cumhuriyetimizin yetiştirdiği, insani erdemlerle donanmış, nitelikli ve yurtsever gerçek devlet adamı idareciler ve öğretmenler vardı. O değerli Valiyi ve Öğretmenimi saygı ve minnetle anıyorum. Işıklar içinde uyuyun güzel insanlar.

Bizim kuşakların okul yıllarında Türkiye'de eğitim siyaset üstü, milli ve bilimsel bir anlayışla ele alınırdı. Tüm ülkede olduğu gibi Elazığ'da Cumhuriyetle birlikte açılan okullarda da bu doğrultuda başarılı nesiller yetiştirildi. O yılların ilkokulları ve Elazığ Lisesi genç cumhuriyetimizin ve Atatürk Türkiye'sinin çağdaş ve aydınlık yüzünü yansıtan önemli bir liseydi. Ülkemize yurtsever, çağdaş, aydın ve Atatürkçü gençler kazandırmak için seferber olmuş bir eğitim ordusu vardı. Elazığ Lisesi, Atatürk ilkelerine bağlı, milli, laik ve çağdaş eğitim ve öğretim anlayışına sahip, başarıya odaklı sıra dışı bir liseydi. Bizim kuşaklar Elazığ'daki okullarımızda yüreklerimizi ısıtan Cumhuriyet ruhunun ışığında okuma aşkıyla yetiştik. Hayali cihan değer.

1958-59 ders yılında Elazığ Lisesi'nden mezun oldum. Ardından yaşamımın baba ocağında ve okul sıralarında geçen 18 en güzel yılını gözyaşları içinde geride bırakarak, içimdeki umutla, yüksek eğitim yapmak için henüz yaşanmamış mutlulukların peşine takıldım, büyük kentin yolunu tuttum.

Bu ahvalde 1959-60 yılında Fakülteli yıllarım, 1961 yılında çalışma yaşamım başladı. Okumak için geldiğim büyük kent Ankara, sunduğu eğitim ve çalışma olanakları ile sosyal ve

kültürel yaşantıma, artılar kattı, duygu ve düşünce dünyamım ve yaşam tarzımın yeniden şekillenmesine imkân ve ortam yarattı. Yaşam tarzım, duygu ve düşünce dünyam yeniden yazıldı.

Bakanlıkta çalıştığım yıllardı. Şimdi Ankara Büyük Şehir Belediye Başkanı olan Mansur Yavaş, o tarihlerde Beypazarı Belediye Başkanıydı. Beypazarı'nda, "Avrupa Birliği" konulu bir konferans düzenledi. Konuşmacı Avrupa Birliği Komisyonu Ankara Temsilcisi Karen Fogg'du. Konferansa Bakanlığımı temsilen ben katıldım. O gün konferansın ardından Beypazarı'nın yaşam biçimine ve kültürüne tanıklık eden dar sokaklarını, eski evlerini ve tarihi yapılarını gezmek ve incelemek fırsatını buldum ve Beypazarı'ndan çok etkilendim. Başkan Mansur Yavaş, çok başarılı bir Belediye Başkanıydı. Doğup büyüdüğü Beypazarı'nın kalkınmasına katkı sağlayacağına inandığı fikirlere değer verir, uygulardı. Onun döneminde Beypazarı'ndaki tarihi, cumbalı ahşap evler tamamen restore edildi. Yollar ağaçlandırıldı ve tüm yollara gülfidanları dikildi. Beypazarı'nın çehresi değişti.

Daha sonra Beypazarı'nın tarihi, kültürü ve turistik değerleri hakkında bir yazı hazırladım. Yayınlanması için Skylife Magazin'e gönderdim. Yazı bir süre sonra yayınlandı. O sırada Başkan Mansur Yavaş, yurtdışına uçuyormuş. Uçakta, yanında oturan yabancı bir yolcunun, Beypazarı ile ilgili bir yazı okuduğunu görünce şaşırmış. Hemen bir dergi de kendisi almış, açmış ve okumuş. Ankara'ya dönünce beni aradı, "Beypazarı hakkında yazan çok oldu ama siz Beypazarı'nı dünyaya taşıdınız Sevim Hanım" dedi. Hayatımda aldığım en güzel teşekkürlerden biriydi.

İlkyazımı fazla uzatmadan burada kesmek istiyorum, ileride yaşamın içinden farklı öyküler paylaşmak üzere kalın sağlıcakla!

Geçmişten günümüze Elazığ'ın adı…

Harput adının kökeninin "Har-pu-ta-va-nas" veya "Har-pu-ta-aş" kelimelerinden türediğini, bu kelimelerin ise "Ga-ar-ba-ta" veya "Har-pu-ta-aş" adlı bir tanrı/tanrıça veya lider adından gelme olabileceğini belirtilse de, bu isimlerin nerede yer aldığını ve hangi kültüre ait olduğunu belirtmez.

Başka bir görüş, Harput'un en eski adının "Carcathiocerta" olduğunu belirtirken; "Carcath=şehir", "Certa=kale" anlamlarını koyarak, Carcathiocerta / Karkathiokerta adının "Şehir kale" anlamına geldiğini söylemektedir.

Net ve bilimsel olmayan bu isim kökeni açıklamaları ile birlikte, tarihsel gelişim sürecinde Harput kenti; çeşitli kaynaklarda Hartabert / Hartabird / Khartabirf, Haratparat, Hısn-ı Ziyad / Hisn Ziyad / Hısn Zait / Hesna de Ziyad, Zaid / Zait, Ziata Castellum, Karkathioker-ta/Carcathiocerta, Hasan Ziyad, Kharpot/ Kharpote/ Kharpeta/ Karpata", Quartapiert/Quart-Piere, Harputaş, Kharpert/ Kharberd/ Karbed/ Harberd/ Garpert/ Harbert/ Hoiberd, Harpote, Kharput/Karput, Hayr al-buyut, Harputauanas, Harpurt/Harpurd, Hartpirt/ Hargirt/ Harbit/ Harbirt/ Harbid/ Harbut, Herburt/ Herbrut/ Herput/ Herprut, Handzit/Hinzit, Ilüsnüziyad gibi adlarla anılmıştı.

Bu isimlerin pek çoğu birbirine benzer. Özellikle "Har", "Her" veya "Khar" kökenli isimler, tek grupta bir araya gelebilir. Hatta biraz zorlamayla "Quar" köklü isimleri de bu gruba eklemek mümkündür. "Hısn-ı Ziyat/ziyad" ve "Ziata Castellum" isimlerindeki "Ziyat/ziyad/ziata" kelimeleri, "kale" anlamına gelen "Castellum" ve "Hısn" kelimeleri ile birleşerek, "Ziyad kalesi" anlamında kullanılmıştır. Üç kaynakta rastlanılan "Hasan Ziyad" ismi ise, olasılıkla "Hısn-ı ziyad" dan bozularak kullanılmış olmalıdır.

Bütün bu isimler dışında olup, en farklı isimleri oluşturan "Carcathiocerta / karkathiokerta", Sophane bölgesinde bir kent adı olarak anılsa da"; bunu kanıtlayacak verilerimiz yoktur. "Hayr al-buyut" ve "Handzît/Hinzit" isimlerinin kökeni anlaşılamamıştır. "Hüsnü ziyad" adı

ise, Muaviye Döneminde Harput'ta valilik yapan "İbni Ziyad"a bağlanmaktaysa da, konuya ilişkin net bilgi bulunmamaktadır.
Asur ve Hitit yazılarında Harput'tan söz edilmektedir. Boğazköy'de bulunan Hititler'e ait çivi yazılı belgelerde Harput yöresine IŞUVA denildiği görülmektedir.M.Ö.19. uncu asırda bulunan Asurlar'a ait çivi yazılı Kapodokya metinlerinde KARPATA adıyla geçen yerin Harput olduğu söylenmektedir. Urarturlar döneminde Harput'a KARBERD denilmekte idi. "KAR" taş, "BERD" ise kale anlamına gelmektedir.
M.Ö.13. asra ait Hitit çivi yazılı bir vesikada Harput, HARPUTTAŞ olarak adlandırılmıştır. Vesikada Harputtaş, Harziuna ülkesinin dört şehrinden birisi olarak gösterilmiştir. Harputtaş şehri ile bugünkü Harput'un aynı olduğu konusundaki fikri Prof. Bossert ileri sürmüştür.
M.Ö.9. ve 8. yüzyılda Hitit kitabelerinde Harput'a HARPUTTAVANAS denilmektedir.
M.Ö.900-650 yıllarında Urarturlar Harput'a SUPANI adını vermişlerdir. Eski Yunan ve Romalılar bu kelimeyi SUPHANE ya da SOFEN şeklinde kullanmışlardır. Bununla beraber ünlü Alman Coğrafyacılarından "K.Ritter" Harput'un bütün SUPHANE eyaletinin merkezi olarak göstermekte ve bu fikri Lehman Haupt'da muhtemel görmektedir.

ELAZIĞ'IN ADI

Harput'un Elazığ'a taşınmasıyla Elazığ'da oturan insanlar Harput'a "yukarı şehir" demeye başladılar. Elazığ'ın Osmanlı Dönemindeki ilk adı Mezradır. Elazığ'ın Sultan AZİZ zamanında bayındırlaştığı ve buraya MAMURET'ÜL AZİZ yani "Aziz'in yaptırdığı kent" adı verilmektedir. Sonraları halkın ağzında daha kolay söylenebildiği için ELAZİZ olarak kullanılmıştır.

ŞEHRİN YENİ ADI

17 Kasım 1937'de ELAZİZ'e gelen Atatürk, Halkevi'nde kendi onuruna verilen temsilden sonra, Elazığ Milletvekili Fazıl Ahmet Aykaç'tan bir konuşma yapmasını istemiş, şair ve edip Fazıl Ahmet Aykaç, kürsüye gelerek, Atatürk'ün önceden verdiği direktif üzerine özellikle, o zaman şehrin adı olan (Elaziz) üzerinde durmuş, Bu adın öncelikle Sultan Abdullaziz'in ismine izafetin verildiği ancak bu kelimenin (Elazık) dan bozulma olduğunu, aslının (Elazık) olacağını, (Azık) kelimesinin, Türkçe de (verimli) anlamına geldiğini söylemişti. Daha sonra Milletvekili İsmail Müştak Mayakon, yaptığı konuşmada, Osmanlı edebiyatına Arap ve fars dillerine karşı duyulan aşırı özentiyi, örnekleriyle anlatmıştı.
Aynı şekilde Elazık kelimesi üzerinde durmuştu. Bunun üzerine salonu dolduran Elazığlılara: "Elazık, Elazık!" diyerek alkış tutmuşlardır. Elazığ'ın bu musiki ziyafetine karşılık Atatürk'te Elazığlılara tarihi bir an yaşatmış, "Mamüratülaziz" ismini "Elazık" olarak değiştirilmesini teklif etmiş, neticede teklif alkışlar ile kabul edilmiştir. Böylece ismi Atatürk tarafından verilen müstesna şehirlerden birisi olmuştur. Bununla Elazığlılar çifte bayram yapmışlardır. Çünkü hem Atatürk'ü misafir etme ve de isminin Atatürk tarafından isim verilme şerefine nail olmuştur. O gece Elaziz'in adı (Elazık) olmuştu. Atatürk Ankara'ya döndükten sonra, 10 Aralık 1937 günü Bakanlar Kurulu Kararıyla (Elazık) adını, söyleme kolaylığı da düşünülerek (Elazığ) a çevirmiştir (Kutay, l98l: 148), (Haykır, 2017: 177-194).

Hafız Abdullah Nazırlı vefat etti

Elazığ'ın kanaat önderlerinden hayatını ilime adayan Hafız Abdullah Nazırlı hayatını kaybetti. Bir süredir Fethi Sekin Şehir Hastanesi'nde organ yetmezliği nedeniyle tedavi gören 107 yaşındaki Hafız Abdullah Nazırlı tedavi gördüğü hastanede vefat etti. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda imamlık, vaizlik ve Kur'an öğreticiliği görevlerinde de bulunan Hafız Abdullah Nazırlı, çok sayıda öğrenci yetiştirmişti.

ÇAYDA ÇIRA / ELAZIĞ

Elazığ'ın kanaat önderlerinden hayatını ilime adayan Hafız Abdullah Nazırlı 12.02.2021 tarihinde hayatını kaybetti. Bir süredir Fethi Sekin Şehir Hastanesi'nde organ yetmezliği nedeniyle tedavi gören 107 yaşındaki Hafız Abdullah Nazırlı tedavi gördüğü hastanede vefat etti. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda imamlık, vaizlik ve Kur'an öğreticiliği görevlerinde de bulunan Hafız Abdullah Nazırlı, çok sayıda öğrenci yetiştirmişti.

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN, SIK SIK HAFIZ ABDULLAH NAZIRLI'YI ZİYARET EDERDİ

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da Elazığ'ı her ziyaretinde Hafız Abdullah Nazırlı'yı ziyaret ederek sohbet edip duasını alırdı. Cumhurbaşkanı Erdoğan son Elazığ ziyareti olan 25 Ocak tarihinde de Hafız Abdullah Nazırlı'yı tedavi gördüğü hastanede ziyaret etmişti.

HAFIZ ABDULLAH NAZIRLI KİMDİR?

Hafız Abdullah Nazırlı 1920 yılında Elazığ'ın Hoş köyünde dünyaya geldi. Babası Diyarbakır'ın Hani ilçesinde İmam-zadeler 'den Sufi Abdulfettah Efendinin oğlu Hacı Ali

Efendi, annesi Elazığ'ın Hoş köyünden Çuvalcızadeler 'den İbrahim Efendi'nin kızı Hatice Hanım'dır.
Babası tarafından soy kütüğü Battal Gazi'ye dayanmasından Osmanlı padişahları tarafından dedelerine çeşitli zamanlarda taltif ve himaye edilmelerini emreden beratlar verilmiştir. Bunlardan sadece on tanesi Hafız Abdullah tarafından koruma altına alınabilmiştir.
Abdullah Hoca'nın çocukluğu ve gençliği Hani ilçesinde geçer. Burası babası Ali Efendi'den Kur'an-ı Kerim öğrenir ve hafızlığa başlar. 12 yaşında iken hafızlığını tamamlar ve babası tarafından Elazığ'a getirilir.
Elazığ'da çarşı imamı enişteleri merhum Hafız Mehmet Erçağ'dan tecvid, kıraat ve makam dersleri alır.
Amcası Müderris Hafız Muhammed Efendi'den Arapça, tefsir ve Şafii fıkhı ile Osmanlıca dersleri alır.
Bütün bu tahsilini ikmal ettikten sonra Hani, Lice ve Diyarbakır'da merkezi camilerinde aşr-i şerif ve mukabele okur. Sedası güzel olduğu için her geçen gün dinleyicileri ve cemaati çoğalır. Merhum Celal Güzelses ve eşraftan Reşit Bey hoca efendiyi sık sık dinlemeye gelenlerdendir.

1942 yılında Abdullah Hoca, Malatya ve Sivas üzerinden Kayseri'ye trenle gelir ve İstanbul'un tanınmış Kurra hocalarından Hafız Aciz Mustafa Ragıp Efendi'nin talebesi Kayserili Hafız Mahmut Kuşculu'dan Kur'an-ı Kerim'in on kıraat üzere okunmasına yönelik aşere dersi, Kayseri Müftüsü Abdullah Develioğlu'ndan ta'lim, tashih-i huruf ile şiir ve edebiyat dersleri alır.
Kayseri'de iken askere

çağrılır. 1943'lü yıllarda II. Dünya Savaşı sırasında askere gider ve on bir ay Bulgaristan sınırında, on üç ayda Çorlu Askeri Hastane 'sinde vatanı görevini ifa eder.
Tezkere aldıktan sonra tekrar Kayseri'ye döner ve Kayseri'de tahsilini tamamlayarak diplomasını 1946 yılında alır. Bu diploma ile Malatya'ya gider, ilk resmi görevine Malatya Söğütlü Camii müezzinliğine atanmak suretiyle başlamış olur. Bir yıl sonra aynı ilde Yeni Camii Müezzinliğine atanır. Üç yıl bu görevi büyüttükten sonra, Kangal Müftüsü Abdullah Apaydınla tanışır ve kızıyla evlenir. 1949 yılında Kuran-ı Kerim öğretmeni olarak Sivas-Kangal' a atanır.
1955 Elazığ Müftülüğü' nün talebi üzerine Elazığ' a Şıra Meydanı Camii' ne Kur'an kursu öğreticisi olarak, daha sonrada İhsaniye Camii' ne naklen atanır ve burada 20 yıl süre ile görev yapar, öğretici yetiştirir.
1975 yılında emekli olur. Ancak fiilen görevi bırakmaz. Kubbeli Camii' nde fahri olarak vaaz verir ve 2000 yılına kadar da bunu sürdürür. Bu arada da yine Diyanet Eğitim Merkezinde, Harput Ulu Camii' nde Kur' an-ı Kerim Kıraat ve Tecvid dersleri verir.

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN CENAZEYE KATILDI

13 Şubat Cumartesi günü Elazığ'da düzenlenen cenaze törenine Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan ile birçok bakan katıldı. İzzetpaşa Camisi'nde kılınan cenaze namazından sonra bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, merhum Abdullah Nazırlı'yı birkaç kez ziyaret ettiğini belirterek, en son hastaneden ziyaret ettiğini ve vasiyet gereği cenazeye katıldığını söyledi. Merhum Abdullah Nazırlı, cenaze namazından sonra Harput'ta bulunan aile mezarlığına defnedildi.

ESKİ Mİ, YENİ Mİ?

Bilal CİVELEK

Elazığ ile ilgili bir yazı yaz deseler bizim yaştaki insanın aklına eskiler gelir. Malum yaş altmış, kalkıp Elazığ'ın yeni AVM'lerini, yeni mahallelerini sayacak değiliz.
Zaten uzun süredir İstanbul'dayız, şimdi Elazığ'a gelsek, herhalde gideceğimiz adresi sorarız. Caddede rastladığın bir gence sako mahallesi neresi diye sorarsan seni uzaydan geldi sanır. Ya da Hırhırike nasıl gidilir desen gözüne bir yumruk yersin. Allaha şükür ki Harput var. Onun ismi değişmedi.
Harput deyince yenisi eskisi tanıyor.
Bir kahveye gitsen eski Elazığsporlu Lillo'u anlatsan anlamaz. Kendini kızdıran türbindeki seyirciye saldıran Selo'yu anlatsan masal anlatıyor sanır.
Kalkıp delilerinden bahsetsen; bir deli Cevdet vardı; caddede gezerken önüne gelen manavda canı çektiği meyveyi sormadan izin almadan alır yerdi. Uzaktan biri ıslık çalınca etrafı kırar geçirirdi. Birinin camını çerçevesini ala aşağı etmek istersen Deli Cevdet oradan geçerken ıslık çalman yeterli. Tabi kendini sağlama almak kaydıyla.
Mahalle maçları yapılırdı. Maçın süresi en az üç saatti. Bazen üç saat yetmezdi akşam karanlığına kadar devam… Top var mıydı? Nerde… Ya naylon bir top ya da bezden yapılmış bir top müsveddesiyle maç yapılırdı. Toprak çamur vız gelir.
Fırat Üniversitesi yokken at yarışları orada yapılırdı. O alan bir sürü futbol sahalarıyla doluydu. Hiç dolanmadan Harput'a yayan gidilirdi. Kestirmeden. Yıldızbağları'ndan yukarı iki tepe çıktın mı, al sana Harput.
Bu ay ki yazıyı eskiye dair şeylerle doldurmak istedik. Eskiye dair ama yeniyi ilgilendiren şeyler. Mesela Harput Kültürü gibi… Harput kültürünün eskisi yenisi yok. Neyse odur.
Biz Elazığ'ın asfalt caddelerini sonradan gördük. Lüks arabalar da asfaltın çoğalmasıyla çoğaldı. Sabahları at arabalarının parke taşlarından çıkan sesi ninni gibiydi. Faytonların kırbaç sesleri ile sabah simitçilerin simiiit deyişi birbirine müzik notası gibiydi.
Elmalı şeker az satmadı, bölge mahallesinde kültür mahallesi ve sürsürü bağlarının bulunduğu dört yola uzanan yolda.
Şimdi sorsalar, deseler ki, o zaman mı iyiydi şimdi mi?
Tabii ki imkânlar yönünden şimdi daha iyi. Yemeye ekmek bulamadığımız bir zamanın nesi iyi olacak. Ama arkadaşlık, dostluk, vefa, yardımlaşma, komşuluk konusunda karşılaştırma yapmamızı isterseniz. Açık farkla o zaman iyiydi, derim.
Kerpiç evlerin iki odalı evlerinde uyku daha güzeldi. Sabahları zamane horozları gibi öğlen ötmezdi. Tam sabah seherinde öterlerdi. Eski horozlar da şimdi ki horozlardan iyiydi. Başka ne iyiydi?
Mesela bir kızla konuşmanın bir usulü adabı vardı. Mahalle kızlarının namusu bizden sorulurdu. Bak bu da iyiydi.
Şimdiki nesil ile bizim aramızda pek fark yok. Eskiden, biz yarı aç büyüdük. Sofralarda tek çeşit yemek bile lükstü. Şimdi ki nesil de aynı bizim gibi aç. Şimdiki nesil dünyanın bütün nimetleri önünde yine aç… Yokluktan değil, sofralar doklu ama yiyecek boğaz yok zavallıların.
İki aç nesil… Biri yokluktan yiyemiyordu, diğeri varlıktan…
Acayip bir durum…
Köşemizin bu ayki köşesini eskilere ayırdık. Sonraki yazılarda duruma bakarız. Yenilerde bir şey bulamazsak size ilginç gelecek ve Elazığ kültürünü örnekleyecek anılarımızı anlatmaya devam ederiz.
Hoş kalın yeter, hoşlukla kalın!

PERÇENÇLİ HAYRİYE HANIM

Yücel ÇAKMAK

Sonradan Akçakiraz adını alan Perçenç'te medreseler ve müderrislerin yetiştirdikleri âlimlerin yanı sıra halk kahramanları da mevcuttur.

"Perçençli" lakabı alan Hayriye Hanım, 1311 yılında Hoğu (Yurtbaşı)'da doğmuştur. Babası Mustafa Ağa, annesi Ümmügülsüm Hanım'dır.

Genç yaşta Perçenç (Akçakiraz)'e gelin gitmiştir. Hacı Hamit Ağa'nın oğlu İsmail Hakkı Beyle izdivaç yapmıştır. Elazığ'ın Seko Mahallesi'ne yerleşen Hayriye Hanım eşi Hakkı Bey, yıllarca bu mahallenin simalarından olmuşlardır. 1933 yılında Elazığ Belediyesi tarafından Mustafa Kemal (Atatürk'e) Paşa'ya atfen Seko mahallesinin adı "Mustafa Paşa Mahallesi" olarak değiştirilmiştir. Halen eskiler ve halk arasında "Seko Mahallesi" eski adıyla bilinir ve kullanılır.

Bu evlilikten. Hayriye Hanımın üç oğlu bir kızı vardır. Çocuklarının adları Niyazi, Nurullah, Hamdi ve Bedriye'dir. Dolu dolu bir hayat yaşayan Hayriye Hanım, 17.02.1977 tarihinde 1. Harput Caddesi'ndeki evinde hakkın rahmetine kavuşmuş ve Perçenç'e defnedilmiştir.

HAYRİYE HANIM'IN AİLESİ

Üç kızı bir oğlu vardır. Büyük oğlu **Niyazi Gürkan** vefat etti**.** Oğlu Ümit Gürkan ve Kızı Neşe Alsancak vefat etti. Diğer kızları Güler Üstün ve Sevinç Gürkan ise İstanbul'da yaşamaktadır. Güler Üstün'ün Mine, Mete ve Mithat isimli çocukları bulunuyor. İstanbul'da yaşıyorlar. Neşe Aslantaş vefat etmiştir. İki kızı vardır. Meltem Aslantaş ve Mehtap Aslantaş. Onlar ise İstanbul'da yaşamaktadır. Sevinç Gürkan ise İstanbul'da yaşamakta olup, oğlu Şevki Kanada'da ve diğer oğlu Şafak ise İstanbul'da yaşamaktadır. Vefat eden Ümit Gürkan'ın oğlu Rahmi Bursa'da, kızı Fatoş ise İstanbul'da yaşamaktadır. Hayriye Hanım'ın ikinci oğlu **Hamdi Gürkan** vefat etmiştir. Onun da iki oğlu bir kızı vardır. Aydın Güven ile Aygün Gürkan vefat etmiştir. Aydın Güven'in kızı Burcu Gürkan Er ise

İstanbul'da yaşamaktadır. Aygün Gürkan'ın iki oğlu da Almanya'da yaşamaktadır. Kızı Aysun Gürkan ise Almanya'da yaşıyor. İki kızı bulunuyor.

Hayriye Hanım'ın kızı **Bedriye Sözer** vefat etmiştir. Bedriye Süzer'in bir oğlu bir kızı vardır. Kızı Canan Kurt Bodrumda yaşamaktadır. Ülkem, Övünç ve Emre isimli üç oğlu vardır. Oğlu Hakkı Sözer ölmüştür, iki oğlu vardır. Ozan Danimarka'da ve Bilge ise İstanbul'da yaşamaktadır.

Küçük oğlu **Nurullah Gürkan** ölmüştür, Bir oğlu ve iki kızı vardır. Oğlu Enver Gürkan Kaş'ta yaşamaktadır. Gürkan Kamer isimli bir oğlu vardır. Kızlarından Engin Rauf İstanbul'da yaşamaktadır. Didem adlı kızı ve Turan isimli bir oğlu vardır. Kızı Ender'in ise Hande isimli bir kızı vardır.

TORUNU CANAN KURT

Perçençli Hayriye Hanım'ın hayatını araştırırken, Bodrum'da ikamet eden torunu Canan Kurt'a sanal dünyadan ulaştık. Anneannesiyle ilgili hatıratlarını e-posta yoluyla bizimle paylaşmasını istedik. Canan Kurt, Hayriye Hanım'ın Kızı Bedriye Sözer'in kızıdır. Kurt, anneannesi hakkındaki duygularını şöyle dile getirdi:

"Hani sunucuların 'O bir …..' diye övgü sözleriyle sundukları sanatçılar var ya anneannemi görselerdi, 'O bir ….' dedikten sonra hangisini anlatsam, hangisinin söylesem diye düşünürlerdir. Doğunun o sert acımasız erkek hâkimiyetinin yaşandığı yıllarda, O bu zinciri kırmış bir Hanım Anne, bir Hanım Ağa olmuştur. O'nu tanıyan herkes saygıyla önünde eğilmiştir. Yaptığı her şey, anlattığı her şey dilden dile dolaşmış. İnsanları şaşkınlığa, hayranlığa sürüklemiştir.

Dedem rahmetli "Hacı Hakkı Bey" son derece yakışıklı, renkli gözlü, at üstünde Perçenç sokaklarında dolaşırken kızları pencereler döken bir delikanlıdır. İdadide öğretmendir. Yakışıklığı olduğu kadar da bilge bir insandır. Bir gün anneannemden bahsederken "Kızım ne günlere kaldık. Eskiden kadın kendini tanıtırken kocasının adını verirdi. Şimdi ben ***'Perçençli Hayriye Hanım'ın kocasıyım'*** diyorum. Ne tuhaf değil mi?" demişti."

MEMİŞOĞLU'YLA KOMŞULARDI

Elazığ'ın Mustafapaşa (Sako) Mahallesi'nde, iki katlı, iki balkonlu, oldukça güzel bir evde yaşayan Hayriye Hanım, uzun yıllar Av. Fikret Memişoğlu'na komşu olmuştur.

Memişoğlu ve Hayriye Hanım yakın dostluklarıyla dikkat çekmiştir.

Bu dostluklarını dile getiren Canan Kurt, "Anneannem sık sık Fikret Memişoğlu'yla bir araya geliyordu. Sohbetlerine doyum olmuyordu. Ara sıra bizde onların sohbetini dinlemek için giderdik. Anneannem çok güzel masal anlatırdı. Biz bu masallarla büyüdük. Hatta birçok genç akademisyenler de gelir anneannemin anlattıklarını kayıt altına alırlardı. Birde hazır cevaptı. Verdiği cevaplar ve yaşadığı olaylar muzip oldukları gibi muzırlardı. Komşuları Anneannemi bu haliyle seviyorlardı." diye dile getirdi.

Araştırmacı-Yazar Ahmet Bulut ise 2006 yılında yazdığı "Unutulmayan Mahalle Seko" adlı kitabında ise Hacı Hakkı Gürkan'ın Seko Mahallesi'ne 1917 yılında Perçenç'ten geldiğini ve Meydan Sokak 17 Numaralı evde oturduğunu yazıyor. Bulut ayrıca Hacı Hakkı Gürkan'ın Ağır Bakım Camisi'nin arsasını bağışladığını belirtiyor.

SOSYETENİN GÖZBEBEĞİ

O dönemde haklı bir üne sahip olan Hayriye Hanım, Sako Mahallesi'ndeki evinde Elazığ'ın en üst düzey bayanlarını ağırlarmış. Ağırladığı misafirler arasında Vali Hanımın eşi, beledi başkanının eşi gibi Elazığ'ın o döneminin sayılı ailelerin bayanları yer alırmış.

Anneannesinin hep başköşelerde ağırlandığını ifade eden Torunu Canan Kurt, "Elazığlı bayanlar O'nun hoş sohbetini dinlemek için daima evlerine misafir ederlermiş. Hatta o dönemlerde Elazığ'da bulunan Yılmaz Güney'le de tanışarak, hoş bir dostluk kurmuşlardır. Hazar Gölü kıyısında bulunan Karayolları kampında bir araya gelmişlerdir." dedi. Yılmaz Güney, 1968 yılında Elazığ'da kısa bir süreliğine askerliğini yapmıştır.
Yeğeni Şeref Tan ise 1986 yılında yayınlanan 2. Elazığ ve Kültür Sanat Şöleni Özel "Çayda Çıra Gazetesi"nde yazdığı köşe yazısında, teyzesinin Elazığ cemiyet hayatında çok sevildiği ve saygı duyulduğunu belirtiyor. Şeref Tan köşesinin bir bölümünde, "Yetiştiği ve yuva kurduğu muhafazakâr çevre ile zamanın şartları Hayriye Hanıma eğitim ve öğretim görme imkânı vermemiş, buna rağmen gördüğü ve duyduğunu bir kompüter gibi hafızasına işleme yeteneği sayesinde ümmiliği yenmiş münevver bir hanımefendi sıfatını kazanmıştır. Sosyal münasebetleri bu kadar geniş, toplumun her kesimiyle uyum sağlayan, yaşadığı dönemde en muhafazakâr çevrenin olduğu kadar Elazığ Sosyetesinin de gözbebeği olan böyle mübarek bir kadına rastlamak imkân değildir." diye ifade etti.

DİLŞAT HANIM

Perçençli Hayriye Hanım için yazdığı şiirlerle Elazığ Edebiyatında yer edinen Dilşat Hanım, Perçenç'ten genç kızlık arkadaşıdır.
Yıllardır bir muamma olan Dilşat Hanım, uzaktan Hayriye Hanım'ın akrabası ve Seko Mahallesi'nde komşusudur. Fikret Memişoğlu'yla karşı karşıya oturan Dilşat Hanım, ayrıca Türkiye'nin tanınmış Yazarlarından Naşide Gökbudak'ın annesi.
Sağlık sebeplerinden dolayı Ankara'ya çocuğunun yanına yerleşen Naşide Gökbudak, Dilşad Hanım'ın annesi olduğunu tasdikleyerek, "Annemle Hayriye Teyze uzaktan akrabalar. Ayrıca aynı mahallede oturuyorlardı. Hatta bizim ev Merhum Fikret Memişoğlu'nun eviyle karşı karşıyaydı. Annem ile Hayriye Teyze birbirlerini çok severlerdi. Zaman zaman birbirlerine takılırlardı." dedi.
Bu karşılıklı atışmalarda Dilşat Hanım'ın yazdığı şiir yıllar boyunca dilden dile aktarıldı.

HACCA GİDİŞ

Hayriye Hanım'ın Hac ibadetini yerine getirdiğini ifade eden Torunu Canan Kurt, "Anneannemin Hacca gidişi bile enteresandı.
Anneannem hacda tüm eşe dosta ipek kumaşlar almış. Ama gümrükten nasıl geçireceği merak konusuymuş. O da eteğine beline omuzuna ipek eşarpları kat kat bağlamış, üstüne çarşaf giymiş işini vukuatsız halletmiş. Ayrıca hacca giderken ne kadar mücevheri incisi varsa takmış hatta dostlarından da ödünç almış fotoğraf çektirmiş. Gümrükte sorarlarsa 'bunlar benim gelirken takmıştım' diyecekmiş. Bu şekilde oradan eşine dostuna hediyeler getirmiş." dedi.

NÜKTEDAN HAYRİYE HANIM

MEVLİD

Evin yapılması dolayısıyla uğurlu olsun diye mevlid okutan Hayriye Hanım mevlid de, şeker üzüm yerine kuru dut ikram etmiş. Bu ikram, hanımlar arasında dedikodu konusu olmuştur. Ayrıca da küçük oğlu Nurullah'ı düğün yapmaksızın gizlice sünnet ettirmesi de dikkat çekmişti. Hayriye Hanım, sünnet de ancak birkaç yakın ahbabını çağırmıştır. Sünnet günü verdiği yemekler ise hoşa gitmemiştir. Börekler kuru, sütlaç sulu olmuş.
Bundan dolayı Elazığ'ın bayan şairlerinden ve komşusu Dilşat Hanım, Hayriye Hanım'ın bu tavrını beğenmeyerek, hiciv ederek maniler söylemiştir.

Perçençde satdın bağı
Yüksek yaptın konağı
Dutla mevlid mi olur
Hey alemin kaltağı

Kaşın gözün kayıptır
Dut'u kaldır ayıptır
Bu gelen hanımlara
Hacı Bekir layıktır.

Hanım adın Hayriye
Ferman verdin yörüye
Bunca gezmek mi olur
Kolunkıçın çürüye

Üç oğlu var bir kızı
Çirkindir beyin yüzü
Şekerle mevlid okut
Canan girmezse sızı.

Yolçatıdan getirdik
Muradına yetürdük
Sabahat gel dertleşek
Halamızı itürdük

Böreklerin kurudur
Sütlülerin suludur
Kör olasın Hayriye
Düşündüğün bu mudur?

Girmiş altmış yaşına
İli toplar başına
Herkese bir dil döker
Bak hınçığın işne

Aradan birkaç gün geçer, Dilşat Hanımla Hayriye Hanım Av. Fikret Memişoğlu'nda misafir oldukları esnada, Memişoğlu'da birkaç mani yazıp eşiyle Dilşat Hanım'a gönderir. Dilşat Hanım bu manileri bir komşusuna okutur:

Komşumun adı Dilşat
Sözü tatlı, yüzü şad
Dosta düşmana karşı
Türküler haraç mezad

Mor çarşafa bürünür
Ucu yerde sürünür
Uzaktan selam yollar
Pencereden görünür

Boyu ufak tefektir
Bal dolu bir petekdir
Eller ne ders desin
Hoş bir eksik etektir

Bu kıtalar okunurken Hayriye Hanım müdahale etmiş okuyana karşı kızıp **'yanlış okuma aslı şöyledir'** demiş:

Boyu molla potiktir
Söz dolu bir petektir

Demesi üzerine hanımlar tekrar birbirleriyle tartışmışlar ama Dilşat Hanım baskın çıkmıştır.

UÇAK YOLCULUĞU

Merhum Siyasetçi Prof. Dr. Aydın Güven Gürkan, Hayriye Hanım'ın torunudur. Hayriye Hanım zaman zaman Ankara'ya giderek Aydın Güven Gürkan'da kalırmış. Her gittiğinde de güneşten ağarmış meşhur çarşafıyla gidermiş. Merhum Gürkan, her seferinde de çarşafını değiştirmesini söylermiş. Ama Hayriye Hanım çarşafını değiştirmezmiş.

Yine bir gün çarşaflı bir şekilde Ankara'ya gitmek üzere uçağa biner. Uçağın hosteslerinden biri çarşafından ötürü Hayriye Hanım'la ilgilenmezmiş. Hayriye Hanıp, koltuğuna oturduktan sonra kendisiyle ilgilenmeyene hostese seslenerek:

- Kızım bakar mısın?

Hostes gayet havalı bir şekilde burnu havada konuşarak:

- Buyurun ne istemiştiniz?
- Sen bizim Aydın'ı tanır mısın?
- Yooo, nerden tanıyacağım?
- Ne bilim bizim Aydın bütün yosmaların kendisini tanıdığını söylerdi.

HACCA GİDİYORUM

Hayriye Hanım, hacca gitmeye karar verir. Hacca gitmesinden ötürü Hayriye Hanım akrabalarından dostlarından helallik almak için ev ev dükkan dükkan gezmeye başlar. Bir Eczacı dostunun yanına uğrayan Hayriye Hanım, Eczacıyı görmeyince kardeşine nerede olduğunu sorar. Eczacının geç geleceğini söyleyen kardeşi de abisinin bulunduğu yerin telefonun verir.
Eczacının kardeşi maksat muziplik olsun diye özel bir evin telefonunu verir.

Hayriye Hanım, eve döndükten sonra verilen telefon numarasını arar. Telefona çıkan bayana Eczacıyı sorar. Bayan ise o isimde birinin olmadığını söyler telefonu kapatır.
Hayriye Hanım, aynı numarayı bir daha arar. Bayan yine yok der. Hayriye Hanım bir kez daha arar. Aldığı cevap karşısında sorar:

- Orası nere hanım?
- Burası özel ev hanım teyze…

Telefonu kapatan Hayriye Hanım soluğu Eczanede alır. Eczacının kardeşine ağzını açar gözünü yumar.

KİRAZ VAR MI?

Elazığ'da eski yıllarda evlerde banyo olarak ayrılmış bir bölüm yokmuş. Banyo sorununu bir şekilde çözerlermiş. Annemin bizi ocakta ısıttığı suyla teşte yıkadığını bilirim.
Hayriye Hanım ve komşuları bir gün Çarşı Hamamı'na yıkanmaya gitmişler. O zaman hamam sefaları muhteşemmiş. Börekler, çörekler, meyveler tam bir eğlenceymiş.
İleri gelenlere ayrılmış kurnalar varmış ve onlara özel hizmet verilirmiş. Böyle bir günde bizimkiler kaynar sularla bir yıkanmışlar bir yıkanmışlar. Adeta arınmışlar. Ama nenemin canı acayip kiraz istemiş. Hamamdan çıkınca karşıdaki manifaturacıya girmiş: "Kiraz var mı?" diye sormuş.
Manifaturacı: "Teyze burada kiraz olur mu? Allah aşkına…" demiş.
Anneannem: "Ben de biliyorum olmaz ama avare olmuş oturuyorsun. İki kilo da kiraz satsan olmaz mı?" demiş.

MUTLU ÇOCUKLAR

Hayriye Hanım'ın çocuklarla pek arası yoktur. Gürültülerine dayanamaz ve başı tutar. Bu nedenle de gününe gelmek isteyenlere "Çocukları getirmeyin" diye tembih ederdi.
Yine böyle bir günün de inanılmaz bir kalabalık vardır. Salon ve tüm odalar doludur. Yerlere de minderler konulmuştur. Orada oturanlar da vardır. Ama maalesef çokça da çocuk vardır.
Hayriye Hanım etrafta koşuşturan çocuklar için bir çözüm bulur. "Gelin bakalım" diye çağırır.
Çatıya çıkan seyyar merdiven vardır. Çocukların hepsini çatıya çıkarır. Merdiveni çekip kaldırır. "Orada doyasıya oynayın" der. Tabii önce ikramlarını verir sonra çıkartır.
Çocuklar o kadar geniş alanda olmanın mutluluğuyla koşuşturup oynayıp dururlar. Anneleri bazen merak edip, "Teyze çocuklar neredeler, yaramazlık yapmasınlar?" derler. O da "Yok siz merak etmeyin. Çok güvenli yerdeler." der.
Gün biter hanımlar gitmeye hazırlanırken Hayriye Hanım merdiveni dayar, çocukları indirir. Herkes memnun, bir gün daha vukuatsız sona ermiştir.

ÇİRKİN ARTİS

Elazığ'ın üst düzey memur hanımları, iş adamları hanımları ve Hayriye Hanım bazı Pazar günleri Sivrice'deki Karayollarına pikniğe giderler.
1968 yılı böyle bir günde kamp da bir heyecan dalgası oluşur. İçeride dinlenen Hayriye Hanım bu sevinç dalgasının ne olduğunu anlayamaz. Bir hanım içeri gelir, "Hayriye Teyze kalk artis geldi" der. Hayriye Hanım'ın düşündüğü artis dünya güzeli bir kızdır. Dışarı çıkar bakar herkes uzun boylu biri adamın çevresinde toplanmışlar. Sorar, "Artis geldi dediniz, hani nerde?". Gösterirler. Az önceki genç adam gelir elini öper.
"Teyze beni beğenmedin mi? Artsis benim işte."
Hayriye Hanım: "Oğlum artis çok güzel olur. Sen güzel değilsin ki."
Genç: "Teyze ben Çirkin Kralım, adım Yılmaz Güney."
İnci gibi dişlerini görünce: "Bak şimdi artise benzedin" der.
Aralarında büyük bir dostluk oluşur. Beraber fotoğraf çektirirler. Fırsat buldukça telefonla görüşürler.

MATALCI (MASALCI) HAYRİYE HANIM…

Fikret Memişoğlu'nun Seko Mahallesi'ndeki evi, hem mahalle sakinlerinin; hem de şehir merkezinden ve köylerden gelen kültür ve sanat adamlarının uğrak yeri olmuştur.
Fikret Memişoğlu, eşsiz sohbetlerin yapıldığı bu evde, Perçençli Hayriye Hanım ve Hafız

Osman Öge başta olmak üzere, musikimizin kaynak kişilerini ağırlayıp onların anlattığı hikâyeleri, okuduğu türküleri, manileri, gelecek kuşaklara aktarmak ve yüzyılları arşınlayıp gelen değerlerimizi, sonsuzluğa aktarmak üzere kayıt altına alır. Bu evin müdavimlerinden biride Hayriye Hanım'dır. Hayriye Hanım, hoş kişiliğinin yanı sıra masalcı kişiliyle de tanınır. Prof. Dr. Zülfi Güler, Av. Fikret Memişoğlu'nu hasta yatağında ziyarete gitmiş.
1968 yılı Haziran ayında gerçekleşen bu ziyareti dost meclislerinde anlatan Prof. Dr. Zülfi Güler: "1968 yılının yaz aylarında, galiba Hazirandı, hastaydı, evinde yatıyordu. Ziyarete gitmiştim; "Ağız araştırmasına çalışıyor musun?" diye sordu.
Derlemelere başladım dedim. Birisini gönderdi, Perçençli Hayriye Hanım'ı çağırttı, masal anlatmasını istedi; teyp kurdurdu, kayıt yaptırdı."
Hayriye Hanım, Elazığ şivesiyle anlattığı bir masalı kayıt altına alan Prof. Dr. Zülfi Güler, bu masalı "Harput Ağzı" adlı kitabında yayımlamıştır. (Harput Ağzı s. 67 de yazılıdır)
Fikret Memişoğlu, 20 Temmuz 1968 tarihinde vefat etmiştir.
Bir de Alparslan Türkeş'in kızı Prof. Dr. Umay Günay, 1970'li yıllarda Doktora tezi olarak "Elazığ Masalları"nı incelemiştir. Günay, 1975 Yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde doktorasını yapmıştır. "Elazığ Masalları" kitabında bizzat evinde ziyaret ettiği Hayriye Hanım'ın anlattığı 4 adet masalı da doktora tezinde yer vermiştir.

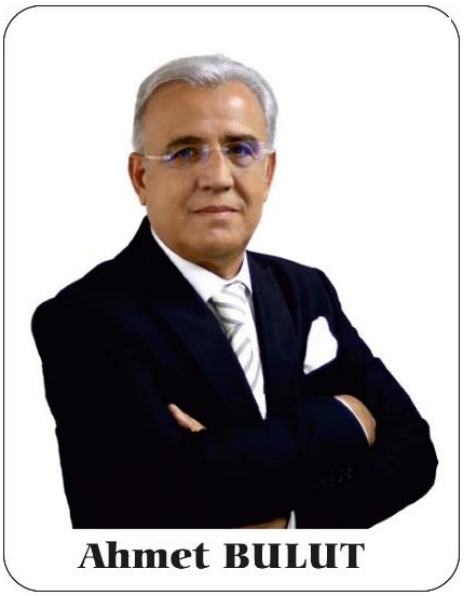
KAYNAKLAR:

*Canan Kurt (Hayriye Hanım'ın Torunu)
*Av. Fikret Memişoğlu (Harput Halk Bilgileri-1995 Sayfa 234-238)
*Yeğeni Şeref Tan'ın kendi ağzından.
*Canan Kurt (Hayriye Hanım'ın torunu)

"SOKAK OYUNLARI"

Biz büyükler kendi aramızda sohbet ederken, biz çocukken sokakta şu oyunu oynardık, bu oyunu oynardık, bu oyun için arkadaş gruplarımız vardı, çok keyifliydi, güzel günlerdi diye söze başlar ve o günleri bize yaşatanları şükran ve minnetle anarız.

Ancak iş kendi çocuklarımıza geldiğinde, teknoloji ve sanal ortam bağımlısı olan

kıymetlilerimizi, gözbebeklerimizi bizlerin yaşadığı, özlemini duyduğumuz, büyürken çok şey öğrendiğimiz ortamla tanıştırmayı denemeyiz.
Sokak oyunlarının, bizleri özgürleştirdiği, sorumluluk almayı öğrettiği, kişisel gelişimimize ne kadar katkı sağladığını, bir oyun kurarken ön hazırlık yapabilmeyi, müzakere ederek fikrimizi söyleyebildiğimizi, oyunda risk almayı öğrendiğimizi, oyun sırasın da bir arkadaşımızın bizi itmesiyle hayatın gerçekliğini kavradığımızı, doğa ile iç içe olabilmenin bizlere fiziksel yönden neler kazandırdığını hep söylemişizdir.
Mahalle ve sokak oyunlarıyla tanıştığımızda, daha sosyal, paylaşımcı, katılımcı, yardımlaşmayı bilen, güvenmeyi bilen, kurallara uymanın gerekliliğini, kazanma ve kayıp etme duygularını bizzat yaşayarak öğrenildiğini, kazandığında sevinmeyi, kayıp ettiğinde üzülmeyi bilmeyi, kazanmak için stratejiler geliştirmeyi öğrenip, yaşamımızda bu becerilerle başarılı olduğumuzu söyleriz.
Vücudumuz da biriken enerjiyi sokak oyunlarıyla atarak fiziksel olarak büyüdüğümüzü ve geliştiğimizi, yine vücudumuzdaki tüm sistemlerin düzenli çalışmasını sağladığı için hastalıklardan çok etkilenmediğimizi söyleriz.
Hatta şimdiki çocukların bizim kadar şanslı olmadığını, teknolojinin gelişmesi, sanal ortamda büyüdükleri, güvenli sokak ortamının kalmadığını, komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin zayıfladığı, şehirleşmenin ve dolayısıyla site evlerin çoğalması nedeniyle bu ortamlardan uzak yetiştiğine üzülürüz.
Bir nefeste sayabileceğimiz onlarca sokak oyunundan faydalanamadıklarını ve hiç birini bilmediklerini, bu oyunların unutulmaya yüz tuttuğunu görür hüzünlenir ve üzülürüz. Ancak çocuklarımıza bizlerin büyüdüğü sokak oyunlarını oynayabilmeleri için gerekli ortamı sağlamak için bir gayret sarf etmez, onları bizlere sağladığı bu faydalı ortamla buluşturmak için bir çaba göstermeyiz.

Gelin hep birlikte, bizlerin oynadığı sokak oyunlarının Güvenli ve sağlıklı bir ortamda çocuklarımızın da oynayabilmesi için, yerel yönetimlerden "Sağlıklı sokak oyunları alanları" yapılması için gerekli gayreti gösterelim, unutulmaya yüz tutmuş kültürümüzdeki bu oyunları gelecek nesillere tanıtarak ve oynatarak bir sorumluluğu da yerine getirmiş olalım.
Mahalle kültürümüzde var olan, Mozik, Mılla Potik, Köroğlu Kaleden Çıktı, Kiremit Topu, Çelik Çubuk, Güvercin Taklası, Mamın Elle, Tü MEMİ, Aşuğ, İstop Vb gibi oyunlar bu gün artık unutulmaya yüz tutmuştur ve bilinmemektedir.(Bu oyunların tamamını Sako Mahallede doya doya oynayarak büyüdüm).
Bende sizlere özellikle güz mevsiminde, yani evlerde kazanlarda kavurmaların yapıldığı bu mevsimde oynanan bir oyunu hatırlatmak istedim. Bu oyunun derlemesini ilk defa 1993 yılında Çanakkale'de Tarım Kredi Kooperatifi Müdürlüğü yapan arkadaşım Yusuf EROĞLU'nun isteği üzerine yazarak kendisine göndermiştim.

"MILLA POTİK''

Mılla potik, Mahallelerde özellikle sonbahar mevsiminde, yağmurların yağmaya başladığı ve evlerde kavurmaların kazanlarda yapılmaya başladığı günlerde çocuklar tarafından oynanırdı. Çocuklar ağaç dallarından bir kukla yapar, ona eski caket, pantolon, gömlek giydirir başına da bir sekiz köşe şapka takar ve evlerin kapısını sırayla çalarak kuklayı gösterip,
Hep birlikte şu tekerlemeyi söylerler;

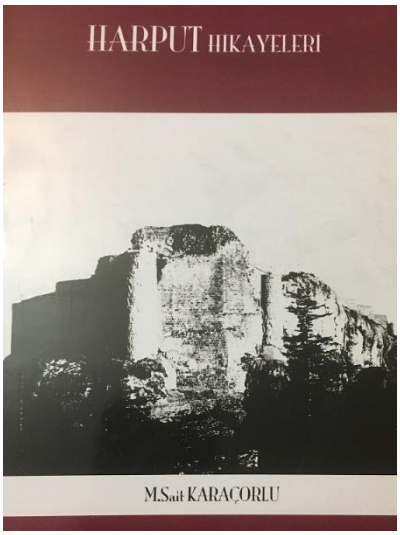
"Mılla potik ne ister,
Allahtan yağmur ister,
Kapıyı açan ev sahibi de,
Peki bizden ne ister?" cevabını verir,

Çocuklar ihtiyaca göre toplanan yiyeceklerden pilav pişirmek için,

"Küpten Bulgur ister
Çiniden Yağ ister
Tenekeden Kavurma ister
Külekten Tuz ister." diye bağırırlar.

Ev sahibi bu diyalog dan sonra içeri girer ya istenen yiyeceklerin bir kısmını getirir verir, ya da bir kova su alıp gelir ve şaka olsun diye çocukların üzerine dökerek geri çevirir, genellikle önce su serpilir sonrada malzemeler verilirdi.
Çocuklar toplanan bu yiyeceklerle kavurmalı pilav yapmak üzere bir evden rica eder kendileri pişirir afiyetle yerken, ıslak hallerine bakarak gülüşürler. Topluca türküler söyleyerek dağılırlardı. Bu oyunların, yeniden hatırlanması ve yaşatılması dileklerimle.

GAFAFLARIN HAKKI

M. Sait KARAÇORLU

Yetmişli yaşlarındadır. Her hâlinde görmüş geçirmiş bir bilgelik vardır. "Gafaf" ayakkabıcılık yapan, ayakkabı ustası demektir. Ailesinin ekserisi bu işle meşgul olduğundan aile adı, lakap hâlinde kullanılmaktadır. O bunu küçültücü sıradan bir iş olarak görmez. Tam aksine her fırsatta vurgu yaptığı bir asalet unvanı gibi taşır. Çünkü asaleti doğuştan gelen bir asalet değildir. "Büyük zatların gölgesinde yaşamak" yani onların terbiye rahlesinin önüne diz çökmüş olmakla kazanılmış bir asalettir.

Hayatı yüksek değerlere bağlı kalarak yaşamak şeklinde algılar. Fırsatçılık, günü kurtarmak, küçük çıkarlar için değerlerinden taviz vermek soysuzluktur. Bu yüzden zihninde taşıdığı portreler, olayların içinden çıkıp sohbet ortamına gelenler ya örnek alınması gereken üstün kişilerdir veya ibret alınması gereken aşağılıklar.

Ayakkabıları siyah iskarpindir. Her zaman boyalıdır. Arkasına basarak giymektedir. Şalvarı siyaha yakın koyu yeşil renklidir. Yine koyu kırmızı siyah desenleri olan kalın bir kuşak sarmaktadır. Kolsuz yeleği beyaz yakasız gömleğinin üzerine giyer, şalvarıyla aynı kumaştandır. Altı veya sekiz düğmesi vardır. Düğmeleri hep iliklidir. Ceplerin birinin kenarından çıkan zincir diğer cebin içinde duran cep saatinin ucuna bağlıdır. Bu zincire köstek denmektedir. Ceketini genellikle omuzlarında taşır. Nadiren giymektedir. Başında sekiz köşeli şapkasının bıyıklı kavruk yüzünü örtmektedir. Öfkeli zamanlarında şapkasını geriye doğru atar. Elinden düşmeyen kehribar otuzüçlük bir tespihi vardır. Hareketleri son derecede yavaştır. Hızlı hareket etmeyi hafiflik saydığından kasıtlı olarak yavaş hareket eder. Yavaş konuşur, yavaş yürür, oturması kalkması, dönmesi, sorulan bir soruya kafasını çevirerek cevap vermesi ağır çekim görüntüsündedir.

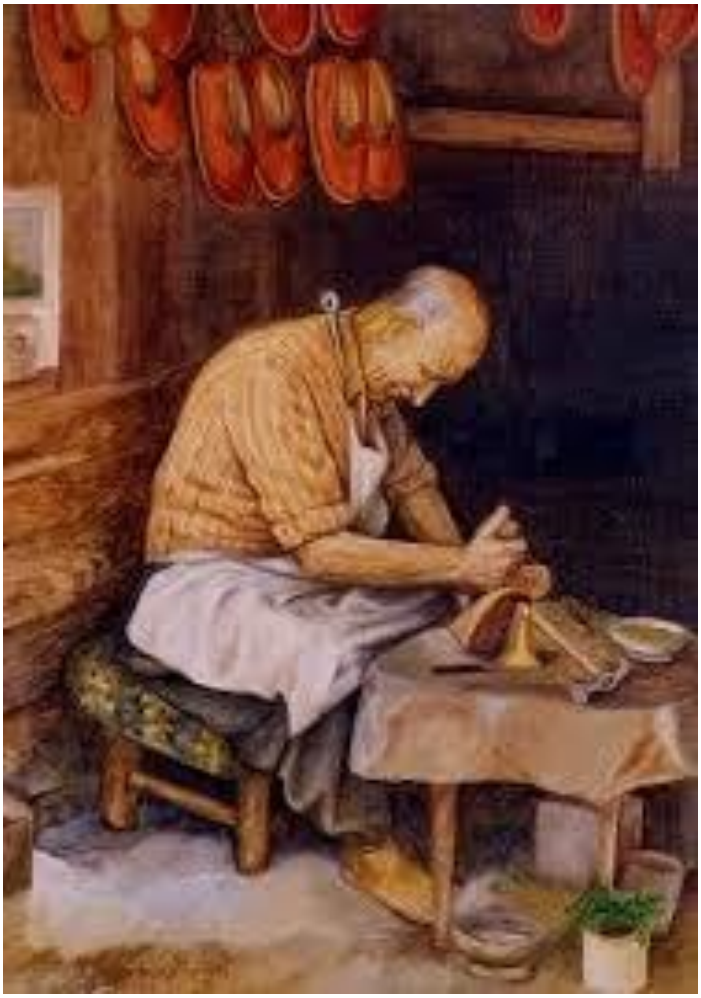
Küçük iskemlelerde oturur. Çayını karıştırdıktan sonra kaşığını çıkarıp çay tabağının yanına koyar. Sekiz düğmeli yeleğinin üst cebinden tabakasını çıkarır. Sarı tel tel Bitlis tütününden sigarasını sarar. Söğüt ağacından yapılmış orta uzunlukta ağızlığına takar. Bir merasim ağırlığında çakmağını çıkarıp yakar. Derin bir nefes çeker, çayından bir yudum alır. Anlatmaya başlar.

"Yegenim, ne diyem sahan, heç bi şe bildigiz yoh, annatsan annamazsız, sölesem dinlemezsiz. Ahan böle bi tevir adamlarsız ki adam desem degil, heyvan desem degil. Görmemişsiz oglum görmemişsiz. Ahan bu çınarın altında rüzgâr esdükçe hoşuza gelir, bu rüzgar nerden eser, bu

yarpah nasıl sallanır adama ne der, ahan bu ulu çınar ne gün görmüşdür, neçe adamlar tanımışdır, neçe adamlar bu ulu çınarın altında oturmuş nefes almışdır, nefes vermişdir. Del mi ya?
Teeee. Siz bunnarı aklızdan bile geçiremezsiz. Görmemişsiz, yavruma diyem görmemişsiz. Gördügüz antep yedügüz tut pekmezi."
"Kafafların Hakkı görmüşdür bu şeher neçe günner görmüşdür. Neçe adamlar yaşamışdır bu torpahların üstünde. Neçe bala yigitler, neçe âlimler, neçe gafası gavugundan böyük herifler, neçe ceylan gözeller gelip geçmişdir. Ahan bu gayalara baharsız, ahan bu dağlarda gezersiz, daşı torpağı çignersiz, gar yağar, bahar gelür, leylakılar açar, benevşeler gögerir heç biri size bişe annatmaz del mi? Heç birinden bi söz duymazsız del mi? Heç gulağıza bunnarın fısıltısı gelmez del mi?"
"Adam delsiz oglum. Adam delsiz."

"Kafafların Hakkı duyar. Kafafların Hakkı gonuşur bunnarnan oğul."
"Gafafların Hakkı bu torpağın şennigini bilir. Gafafların Hakkı gafaflar çarşısında bi çüt yemeninin yigirmi mecidiyeye satıldıgı zemanları, şahninişinli evlere erzagın küfeyle gönderildiği zemanları, etin okkayla, şekerin batmanla alındıgı zemanları gördü. Öyle bollugun bereketin içinde çağalık ettiki kimsenin kimseye hayınlık ettigini bilmedi, görmedi"
"Sinabuttan toptopa, toptoptan gayabaşına, gayabaşından yel boğazına, yel boğazından çahbura dağ daş evdi. Mektebdi. Çarşıydı. Camiydi. Handı. Hamamdı. Medreseydi. Dergahdı. Dargapıdan kervanın biri girer biri çıhardı. Kervan boyu develerin çıngırahları öterdi her zuvağın içinde. Serahatunun meydanına yığılırdı denkler, envaiçeşit gumaşlar, bezekler. Demirciler çarşısında örsün çekücün sesi, yemeniciler çarsısında falçatanın hışırtısı birbirine garuşurdu. Bi bahardın Ağa camiinden "Allah u Ekber" başlamış ezan, ahan alaca mescit, ahan gurşunnu, ahan serahatun, ahan ulu cami ezan sesleri birbirine garuşmuş. Herkez çıharır hılasını, önnügünü, yemenicisi, dabağı, fırıncısı, gadeyefçisi, tüfekçisi, ipekçisi, sarrafı, ağır ağır camiye gider."
"Herşeyin bi gaydesi vardır oğul. Namaza gitmenin bile bi adabı vardır. Öle segürdülmez. Ağır ağır gideceksin namaza. Heç bi zaman hafif olmayacaksın. Hafiflik etmeyeceksin. Bi bahardın ki ağır ağır adımlarla camiye doğru gidiler. Heç kimse tükenin gapısını gapatmaz ha!

Ögüne bi sandelye goydu mu temam. Yani ki ben burda yohum birezim sona gelecem demektir. Hırhızlık mırhızlık yoh, kimse bilmez öle şeleri. Böyükler önde gider camiye, gençler daha sona. Yolda yürürken bile küçügün böyüge saygısı olacah. Tanısın tanımasın."
"Her işin gaydesi vardı oğul."
"Heya tabiii. O'nunda gaydesi var ki hemde en mühimi"
"E, şimdi ben ne diyem. Yoh! Ya ne ya, yoh! Heç bi şeyin kaydesi galmamış daha"
"Eger her iş gaydesinnen olsadı ortalıh böle mi olurdu? Ahan bu hecüc mecüc nerden çıhmış ha? Hele de bahan nerden çıhmış bunnar?
"Ben sahan her bi işin de gaydesini annadırum. Çağaların yanında gonuşmıyam deyim. Bahim ki babam ne çağası? Hepisi şeytana kulligini tersden geydürür."
"He ya, zemane ağam zemana"
"Ağama diyem, bu yuharı şeherin her bi şeyi başkaydı. Ben şennigini görmüşüm amma benim babam, benim dedem daha da evvelini annatdı. Onnar göçtü getti öbür âleme, biz galdık ahan bu pic zamane. Onnar görmedi bu böyük şeherin ahan bu ulu çınar gibi devrilip gettigini. Biz gördük. Bülbüllerin şakıltısı yerine bayguşlar öttügünü. O göznuru gonahların, evlerin daşının kirec ocahlarında yanıp da eridigini. Tevrüzü güllerin solup da sütligenlerin pegleri bürüdügünü. Onnar görmedi ağam. Onnar eyiydi. Biz galdıh bu zemane. Biz gördük. Biz çektik cezayı."
"Bi bahdık bi gaç ev göçmüş mezireye. Dersin bağa göçmüşler yazın da güzün pestili orcigi yapıp geri gelecekler. Bi gaç tene daha bi gaç tene daha. Seferberlik geldi heman arhasından. Birinci seferberlik. Şeherde genç galmadı. Yemen'e, Çanakkalaya, Erzurum'a ordan Kafkasya'ya, gidenin yarısı bile dönmedi. Her evden enaz iki civan babaigit getti amma gelmedi. Her ocağa bi şivan düştü. Benim iki gakgom getti, ben küçüktüm hemin, biri Yemende galdı. Biri geldi amma gelmese daha eyiydi. Bi golu çolah bi ayağı noksan döndü."
Sona ikinci seferberlik geldi bu sefer ben gettim. Afyon'da süvari bölügünde bölük eminiydim. Yunanı kim töktü denize? Gafafların Hakkı. İzmir'de gordon boyunda gördüm sarı paşayı. Atının nalından gıvılcım çıhardaraktan bi boydan öbür boya getti geldi. Bahtım etrafında bi şey arandı. Hakkı heman annadı. Mataramı uzattım. Buyur paşam dedim. Aferim asker dedi. Nerelisin? Harputluyum paşam dedim. Yaaa. Hakkı işte böle bi Hakkı'ydı."
"Oğlum Yunanı denize töktük. Üç gün denizin bulaşıgı getmedi. Üç gün gan rengiydi deniz"
"Merekde sahlananları da bilirim ben."

Naşide Gökbudak, annesi Dilşat Hanım'ın fotoğrafını bizle paylaştı.

İşte Dilşat Hanım…

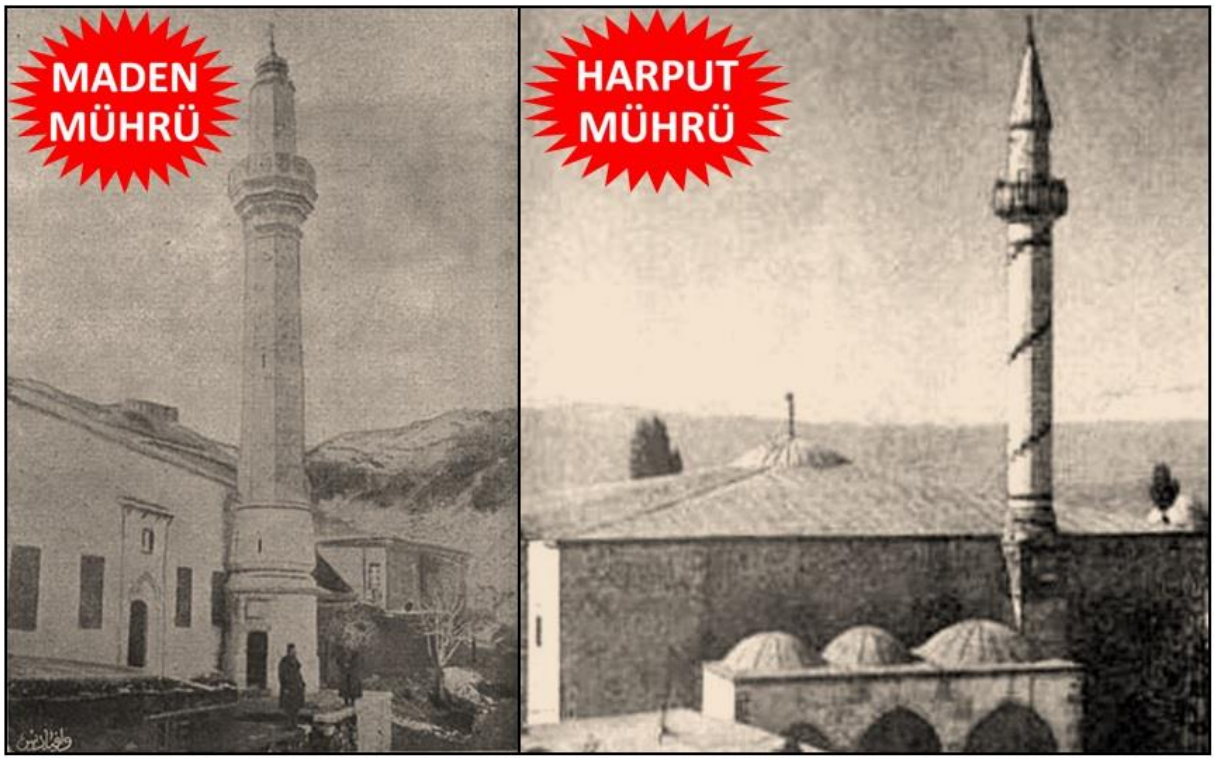

Naşide GÖKBUDAK ve annesi Dilşat Hanım

Şubat sayımızda Dilşat Hanım'ın hayat hikayesi Elazığ Basınında ilk kez Çayda Çıra'da yayınlanmıştı. O'nu Perçençli Hayriye Hanım'a yazdığı hiciv şiiriyle tanımıştık. Hayatı hakkında bilgi eksikliği vardı. Daha doğrusu pek bir bilgi yoktu. Dilşat Hanım'la ilgili ilk olarak bu dergide geniş bir şekilde tanıtım yapmıştık. Dilşat Hanım'ın Yazar Naşide Gökbudak'ın annesi olduğu ve 1901 yılında Harput'un eteklerinde bulunan Sarayköy'de ve 17 köyün sahibi diye anılan Saray'lı Küçük Bey ile Sıdıka Hanım'ın ikinci kız çocuğu olarak dünyaya geldiğini aktarmıştık. Hasta yatağında Annesi Dilşat Hanım'ın hayatı hakkında genişçe bilgi paylaşan Naşide Hanım, yayınımızda sonra bizlere Annesi Dilşat Hanım'ın fotoğraflarını da paylaştı. İlk kez Çayda Çıra Dergisi'nde yayınlanan bu fotoğraflar için Naşide Gökbudak'a bir kez de buradan teşekkür ediyoruz.

DİLŞAT HANIM

Dilşat Hanım, 1901 yılında Harput'un eteklerinde bulunan Sarayköy'de ve 17 köyün sahibi diye anılan Saray'lı Küçük Bey ile Sıdıka Hanım'ın ikinci kız çocuğu olarak dünyaya gelmiş. Dilşat Hanım, Hacı Hafız Ağa'nın torunlarından Perçenç'li Remzi bey ile evlidir. Bu evlilikten 3 çocuğu olmuştur. Çocuklarından biri de Yazar Naşide Gökbudak'tır.
Dilşad Hanım, Perçençli Hayriye Hanım'a yazdığı hiciv şiiriyle tanınmıştır. Yazılı bir eseri bulunmayan Dilşat Hanım 10.12.1985 tarihinde Elazığ'da ölmüştür.

İKİZ KARDEŞLER…

Biri Maden'de, biri Harput'ta… Onlar aynı yıl inşa edilen tarihi mühürlerimiz.

ÇAYDA ÇIRA / MADEN

1898 Yılı'nda Madenlilerin aralarında topladıkları para ile "dillere destan'' Madenli mahir taş ustaları tarafından Maden'deki tarihi Camiikebir'in yanı başında yapımına başlanan zarif minarenin şöhreti dört bir yana yayılmıştı. Minarenin yapımı tamamlandığında ise Servet-i Fünun, İstanbul'dan muhabir göndererek "*asar-ı umran; minarenin kapusu üzerinde şu levha nazar-ı dikkati tezyin ider: ahalinin nakd gayretiyle şu belde-i İslamda ilk defa olmak üzere bin üç yüz on yedi sene-i hicriyesinde vücud pezîr oldu*" ifadesiyle 11 Nisan 1899'da fotoğraflı haber yapmıştı.

Aynı yıl, yani 1898'de Harput'taki Sarahatun Camii minaresinin minaresi de yapılmıştı. Maden'deki minarenin benzeri yapılan minarenin yapım hikayesini ise yıllar sonra merhum İshak Sunguroğlu "Harput Yollarında'' isimli eserinde şöyle aktaracaktı:

"*Evliya Çelebi minaresiz der, halbuki cami bir çok defalar tamir gördüğünden bu tamirler sırasında minare yapılmış ise de zamanla harab*

olmağa yüz tutmuş olacak ki, bu günkü zarif ve narin minare sonradan yapılmıştır. Yapılış günlerini iyi hatırlıyorum. (1898 -1314 R.) yılı içerisindeydi, aylarca evvel hazırlıklara başlanmıştı. Köylülerin ve köy ağalarının, günlerce bu işe hasrettikleri manda ve öküz arabalarıyla Körpe köyünden taşıdıkları beyaz taşlar, Meterisde şehre girerken yolun sağ tarafındaki meydanda biriktirildi ve ehil taşçı ustaları tarafından yontuldu ve yine bu sırada bütün bağ ve bahçe sahiplerinden kireç yakmak için çalı-çırpı istenilmişti. Bunlarda kendi vasıtalarıyla yığınlarla çalı-çırpıyı kazıbahçesinin ilerisinde yolun sol tarafındaki derede yaptırılan büyük kireç ocağının etrafına döktüler ve biriktirdiler. Ocak günlerce yandı ve bol miktarda kireç istihsal edildi. Bu taşlar ve bu kireçler hazırlandıktan sonra inşaata başlanmak üzere Harput ahalisi adeta seferber edilmişti. Yüzlerce vasıta Kazıbahçesinden şehre kireç taşırken, halk da Meterisden camiye kadar iki sıra halinde, günün ilk saatlerinden akşamın karanlıklarına kadar çalışmak için yer almışlardı. O kadar sık dizilmişlerdi ki, koca bir taşı iki kişi tutarak önlerindeki çiftlere veriyor, adım atmaksızın ve yorulmaksızın bu koca taşlar elden ele camiye doğru kayıp gidiyordu. Bu ameliye de bir iki gün içerisinde tamamlanınca kurbanlar kesilerek, dualar edilerek inşaata başlandı ve zannedersem dört beş ay içersinde de tamamlandı."

1898 yılında yapılan her iki minare hala günümüzde ayakta duruyorlar. Maden ve Harput'ta bulunan bu minareler yöre halkının ilgisini çekiyor.

KEDİLER KRALİÇESİ ALİYE

Yücel ÇAKMAK
"Düttürü Dünya" adlı kitaptan

Hüznü isminde saklı
Hazan
Soluk benzi hüznün rengi
Sarı ya da açık kahve
Bir şarkı tutturmuş
En hazininden

Yaşadıkları bir umuttu onun için… Elleri titrek sesi titrek… Umudu vardı yürüdüğü yollarda. Bir sonbahar… O yalnızlığı seçmişti. Saçlarındaki ak, yüzündeki derin çizgiler.

O'nun adına şarkılar yazılmıştı. Ama yalnızlığı seçmişti. Aslında yalnız değildi. Çevresinde onlarca kedi dolaşırdı.

Konaklardaki müzik yerine şimdi kedilerin miyav seslerini dinliyordu. Uzun paltosu, paltosunun ceplerinde kedileri için yiyecek taşırdı.

Yürürken, kedileri gölge gibi izlerdi.

Aliye Bacı derlerdi ona…
Belki de ismi o değildi.

Adı bahar
İlki değil; sonbahar
Umutlarını yok etmişti
Yürüdü kedileriyle

Elazığ Kapalı Çarşı'daki kasaplar onun ahbaplarıydı. Çarşı girişinde Aliye Bacı'yı gören kasaplar, onun kedileri için kıyıda köşede kalmış et parçalarını toparlayıp teslim ederlerdi.

O evlat gördüğü kedilerine yemek götürmenin keyfini yaşıyordu.

Özenle et parçalarını çantasına yerleştirir. Hafif bir tebessümle teşekkür ederdi. Konuşmazdı. O'nun gülücüğü bir teşekkür idi.

Yürürken dudaklarında şu kelimeler süzülüyordu:

"İsmailimin yanına yatasız."

Arnavut kaldırımlarında aynı kelimeleri tekrarlaya tekrarlaya yürüdü bir komutan edasıyla… Arkasında da asker kedileri…

Ah! Aliye Bacı…
Sana deli dediler
Acılarını bilemediler
Sana mutluluk dilemediler

Fareli köyün kavalcısı gibi… O'da duyulmayan gönül müziği ile kedilerini peşine takmıştı. Şehrin en kırsal bir mahallesinde bulunan gecekondudan daha kötü, yıkık dökük, derme çatma bir kulübeye kadar yürüdü.

Adı kapıydı ama kilidi yoktu. Değil omuzla açılması ufak bir rüzgârla açılacak gibi duran sacdan bir kapıyı eliyle iteledi. Aralanan kapıdan önce kedileri geçti. Karanlık ve nemli bir kulübeydi. Tahta bir divan, divan üstünde eski yırtık kirli bir yatak… Tahta bir dolap, kenarda ise üst üste yığılmış çaput türü elbiseler ve de kazaklar… Ayakta zor duran dolabın bir gözünden kirli bakır bir tabağı alarak, yere bıraktı. Paltosunun cebinden çıkardığı, kasapların vermiş olduğu kâğıt paketlerin içindeki et parçalarını tabağın içine bırakmaya başladı.

Bütün kediler disiplinli bir şekilde tabağın etrafına dizildiler. Büyük bir intizam içinde etleri yemeye başladılar. Sarılı naylonları tek tek açarak, içinde bulunan sararmış bir fotoğrafı çıkararak, donmuş gibi kalakaldı.

Akmaya başladı
Yüreğinin gözyaşları
Sonbahar yağmurları gibi
Önce yanaklarını sonra dudaklarını
Islattı…

Sararmış bir fotoğraf, aldı götürdü onu sessiz derinliklere… Sararmış fotoğrafta siyah önlüklü bir çocuk… Kıvır kıvır saçları, elindeki çantasıyla gülümsüyordu. O güldükçe sararan fotoğrafa ağlıyordu Aliye Bacı…

Kimsesiz diye bilinen Aliye Bacı, sararmış bir fotoğraf ile hasret gideriyordu. O'nun da bir yakını vardı, sararmış bir fotoğraf olsa bile… Gözleriyle hasret giderdiği, gözyaşlarını akıttığı biri vardı.

Kediler Kraliçesi Aliye Bacı'nın ağladığı birisi vardı. Saatlerce kalakaldı. Gözyaşlarının ıslattığı dudaklarının kilidi çözülmüştü. Hırıltılı bir şekilde harfler özgürlüklerine kavuşuyordu.

"Erken gittin. Beni yalnız bıraktın. Bak, sensizlik beni ne hale koydu."

Söyleyemedim kimseye
Günler ayları, aylar yılları
Kopardı seni benden

O'nun yüreğini yakan bir özlemdi. Uzun yıllar süren bir özlem… O büyük özlem onu susturmuştu. Dudaklarına kilit vurmuştu. O yüreğine gömdüğü sevgisini kedilere vermişti. Kediler, ona uzakları yakın etmişti.

Sararmış fotoğraf Aliye Bacı'yı çok uzaklara götürmüştü. Yüreğinde kopan fırtınalar, büyük bir gürültü koparak dile geliyordu. Fırtınanın çıkardığı hortum Aliye Bacı'yı çok eskilere götürdü.

*** *** ***

"Aliye kızım içeri gel artık, bak yağmur yağacak."

"Yağsın anne… Yağmuru seviyorum"

"İyi de kızım ıslanıp, hasta olacaksın"

Aliye'nin annesinin lafı ağzında kalmıştı. Bardaktan boşalırcasına yağan yağmurun altında Aliye ellerini havaya açarak, yağmur taneleriyle dans ediyordu.

Taneler önce gözlerine sonra dudaklarına…

Birkaç dakika sonra bukleli sarı saçları tamamen ıslanmıştı.

Öylesine dönüyordu. Etrafında daireler çiziyordu. Yağmur da hoşlanmıştı onun dansından…

Birer birer düştü taneler
Saçlarının arasından gözlerine
Yanaklarına süzüldü
Masum yağmur taneleri

Camdan onun bu halini seyreden annesi kızının bu durumuna bir anlam veremiyordu. Seslenmesine rağmen Aliye içeri girmiyordu. Hastalanmasından korkan annesi sonunda dayanamadı. Kolundan tuttuğu gibi sürükleye sürükleye içeri aldı.

Sırılsıklam olmuştu. Annesi bu haline kızarken o ise ha bire gülüyordu. Kahkahası odayı sarmıştı. Acele ile Aliye'nin ıslak elbiselerini çıkaran anne bir yandan da söyleniyordu: "Kızım sen aklını mı çıldırdın. Baksana su itine dönmüşsün. Ya şimdi hastalanırsan… Tabii sen yan gelip yatarsın. Kabak benim başıma patlar. Peşin sıra dönerim."

Annesinin sözlerini duymamasızlıktan gelen Aliye, kıs kıs gülmesine devam ediyordu.

"Ben sana hemen sıcak bir çorba yapayım. Sobayı da yakayım. Sıcak çorba ve soba içini ısıtır, hastalanmasın. Ah, benim akılsız kızım"

Sıcak çorbasını yudum yudum içen Aliye'nin bir gözü de dışarıdaydı. Şiddetini iyice artıran yağmur, yerleri minik su göletlerine dönüştürmüştü.

Cılız vücuduyla pencere kenarına gelen Aliye annesine doğru dönerek:

"Anne, babam ne zaman gelecek?"

Elinde bıçakla soğanları doğrayan annesi, gözyaşlarını silerek:

"Birazdan gelir. Eli kulağındadır."

Sarı saçları kurudukça bukle bukle olmuştu. Mavi gözlerinin önüne düşen saçlarıyla camda babasının yolu gözleyen Aliye, 6 yaşındaydı. Boyunun kısalığı ve vücudunun zayıflığı onu daha küçük gösteriyordu.

Aliye evin tek çocuğuydu. Bukleli saçları, mavi gözleri ve gamzeleriyle anne ve babasının el bebeğiydi. Babası ona "Sarı Pisik" diyordu. Evin kedisiydi o… Evin neşe kaynağıydı. Yaşıtlarından daha farklıydı. Güleç yüzü ve haşarılığı onu sevdiriyordu. Büyük bir iştahla annesinin hazırladığı çorbayı içiyordu. Odanın içinde yayılan mercimek çorbasının kokusu, dışarıya kadar çıkıyordu.

Kapının eşiğinde bulunan babası, "Çabuk kapıyı açın. Mercimek çorbası beni çağırıyor" diye seslenerek, geldiğini haber veriyordu.

Aliye çorbasını bırakmış, koşarak kapıyı açmaya yöneldi. Kapıyı açmasıyla babasına sarılması bir oldu.

"Baba, seni çok özledim."

"Ben de seni özledim kızım. Ama görüşmeyeli saatler oldu. Sabah birlikteydik."

"Olsun birkaç saat bile bana günler gibi geliyor. Çünkü seni çok seviyorum"

"Sarı Pisiğim bende seni seviyorum."

Küçücük yuvada büyük mutluluklar yaşanıyordu. Mercimeğin kokusuna sevgi kokusu da karışmıştı.

Aldığı erzakları masanın üzerine bırakan baba, ellerini yıkayarak masanın kenarındaki sandalyeye oturdu.

"Hanım, yolda gelirken sıcacık bir mercimek çorbasının hayalini kurdum. Yağmurlu havada mercimek iyi gider."

"Sen, Sarı Pisiğe şükret. Yağmurda ıslandı. Hasta olmasın diye çorba pişirdim."

"Yine mi dışarıdaydın?"

"Evet, baba yağmurda koşmak hoşuma gidiyor. Yağmur tanelerinin yüzüme vurması hoşuma gidiyor."

Kare ahşap masanın etrafında toplanan aile, neşe içerisinde sıcak çorbayı kaşıklıyorlardı.

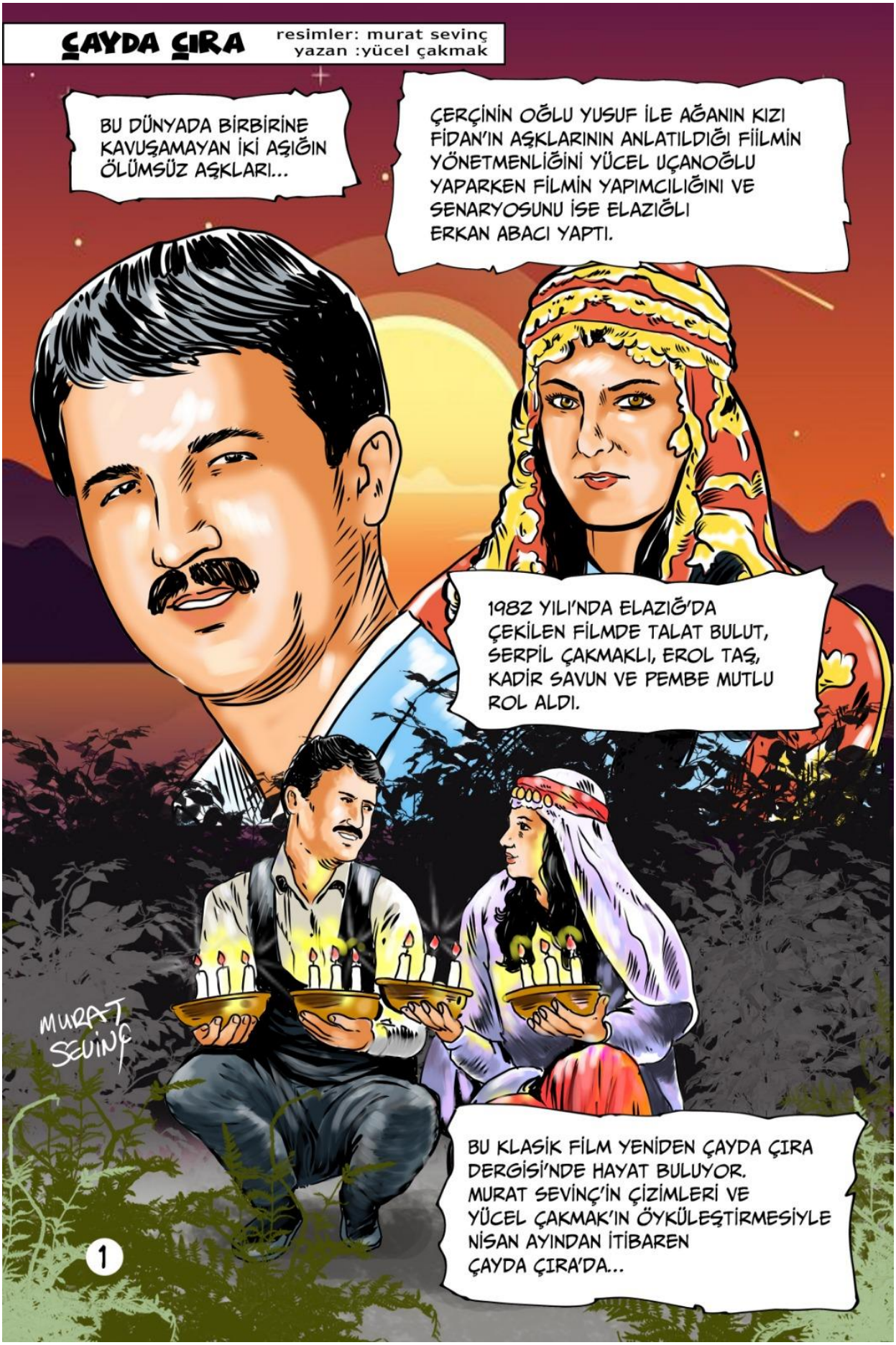
Mutluluk bu olsa gerek
Bir tas çorba, gülen gözler
Bu başka bir sevda
Bu başka bir çorba
El değmesin sıcak yüreklere
Söylensin sevda türküleri

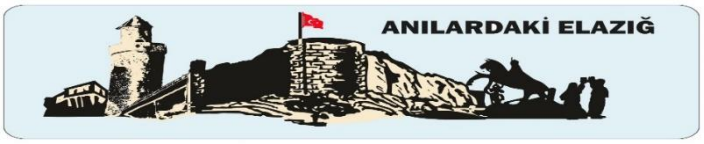
"Hanım bak gözleri kapanmaya başladı. İstersen sen yatağını hazırla…"

"Haklısın dışarısı onu yordu. Yağmuru da yiyince baygın bir şekilde gitti"

Yarı uyanık olan Aliye, anne ve babasının öpücüklerinden sonra yorganını başına çekerek, derin uykuya daldı.

Devamı Nisan Sayısında…

ÇAYDA ÇIRA
resimler: murat sevinç
yazan :yücel çakmak
BU DÜNYADA BİRBİRİNE KAVUŞAMAYAN İKİ AŞIĞIN ÖLÜMSÜZ AŞKLARI...
ÇERÇİNİN OĞLU YUSUF İLE AĞANIN KIZI FİDAN'IN AŞKLARININ ANLATILDIĞI FİİLMİN YÖNETMENLİĞİNİ YÜCEL UÇANOĞLU YAPARKEN FİLMİN YAPIMCILIĞINI VE SENARYOSUNU İSE ELAZIĞLI ERKAN ABACI YAPTI.
1982 YILI'NDA ELAZIĞ'DA ÇEKİLEN FİLMDE TALAT BULUT, SERPİL ÇAKMAKLI, EROL TAŞ, KADİR SAVUN VE PEMBE MUTLU ROL ALDI.
BU KLASİK FİLM YENİDEN ÇAYDA ÇIRA DERGİSİ'NDE HAYAT BULUYOR. MURAT SEVİNÇ'İN ÇİZİMLERİ VE YÜCEL ÇAKMAK'IN ÖYKÜLEŞTİRMESİYLE NİSAN AYINDAN İTİBAREN ÇAYDA ÇIRA'DA...
MURAT SEVİNÇ
1

Def ve Doktor

Olayı anlatan: Fırat Koloğlu

Sene 1969. Kazablanga Gazinosunda Elâzığ kına gecesi için derneğimizin yönetim kurulu üyesi ve folklor kolu başkanı olan Dr. Kemal Altaş ila gezerken, bir ara gözümüze def ve darbuka satan bir dükkân çarptı. Hemen dükkâna girdik 10-12 yaşlarında bir çocuk vardı. Bizim doktor hımıgini düşüre düşüre: “Aslan bu defler gaça?” diye sorup, bir yandan da ağzıyla Elazığ havası mırıldanarak defleri teker teker çalıp kontrol edip, neticede büyük bir defte karar kıldı ve çocuğa dönerek.
"Aslan bu defi gaça verirsin?" diye çocukla pazarlığa başladı.
Cerrahpaşa'da asistan doktor olan arkadaşım o zaman henüz talebe idi ve maşallah aynen elbise fırçası gibi bıyıkları vardı. Bıyıklarını seneden seneye düzelttiği için Tip Fakültesinde arkadaşları ve hocaları arasında büyük bir isim yapmıştı.
Neyse uzatmayalım, Dükkancı çocuk defe 40 lira istedi. Biz de 20 lira verdik, neticede dükkâncı da 20 liraya düştü fakat bizim doktor her nedense gene defi almaya bir türlü karar veremiyor, orasını burasını evirip çeviriyor, bin türlü bahane buluyordu, en sonunda: “Aslan bu bize yaramaz, eyi değil” diye kesip atınca, Dükkancı çocuk Dr. Kemal'in bıyıklarına bakıp onu ayı oynatanlara benzetmiş olacak ki: “Abi niye yaramasın. Bütün ayı oynatanlar bu deften alıyorlar, çok da beğeniyorlar." deyince. Ben başladım gülmeye, Doktor başladı çocuğa küfür etmeye.
"Ulan E.....lu.... Ben Ayı mı oynatacam?
Kaynak: Konuşan Elaziz Dergisi

1938 Yılı Harput’u… Bir öğretmen öğrencileriyle okul yolunu düzeltiyor.

ELAZIĞ ÇOCUK OYUNLARI

AŞUK OYNAMA

İki kişi ya da iki takımla oynanır. Oynamak için ceviz ve aşık kemikleri gerekmektedir.
Yerde 50-60 parmak (1,3-1,5 m.) çaplı ve çapıyla birlikte bir çember çizilir.
Her oyuncu, çemberin çapı üzerine yan yana ikişer ceviz dizer. Oyuncular, çemberin orta yerinde,

cevizlerin yakınında durur ve aşık kemiklerini aynı anda öne doğru atarlar. Aşık kemiklerinin çember dışına gitmesi ama atan kişinin onu çemberin mümkün mertebe yakınına yerleştirmesi de gerekmektedir. *Zil [Aşığın dar, çukur tarafı (veya bu tarafın yukarıya doğru gelmesi);* gelen aşık kemiğinin sahibi bu ilk aşamanın kazananıdır. Eğer zil gelen aşık kemiği sahibi birden çok ise o zaman kazanan, çemberin merkezine en yakın düşen zil-aşık kemiğini atandır. *Tam [Aşığın dar-düz tarafı (veya bu tarafın yukarıya doğru gelmesi);* gelen aşık kemiklerinin sahipleri ise doğrudan doğruya yenik sayılır ve sıralarını kaybederler. Eğer bütün aşık kemikleri *tam* gelirse, o zaman kazanan, yine, çemberin

merkezine en yakın aşık kemiğinin sahibidir.
İkinci aşamanın oyun sırası şöyle:
a) çemberin merkezine en yakın zil gelen aşık kemiğinin sahibi;
b) çemberin merkezine en yakın zil gelen ikinci, üçüncü vs. kemiklerin sahipleri;
c) çemberin merkezine en yakın *tam* gelen aşık kemiğinin sahibi;
d) çemberin merkezine en yakın *tam* gelen ikinci, üçüncü vs. kemiklerin sahipleri.
Birinci oyuncu, aşık kemiğinin düştüğü noktada durur ve kemiği alıp, vurarak çemberin dışına çıkarmak hedefiyle, çember çapının üzerinde dizili cevizlere doğru atar. Eğer başarırsa, hem dışa çıkarılan cevizi kazanır hem de kemiğin son düştüğü yerden oyuna devam eder. Eğer kemik zil gelirse, ceviz ya da cevizleri çemberden dışarı çıkarmayı başaramasa bile oyun hakkı yine onda kalır.
Ama *tam* gelirse, sıra bir sonrakine geçer.
Oyun, çemberin içinde dizilmiş olan bütün cevizler bitinceye kadar devam eder.
Aynı oyunun daha basitleştirilmiş bir çeşidi de var. Yere bir çizgi çekerler. Her bir oyuncu aşık kemiğini bu çizginin üzerine yerleştirir. İlk oynayan, kemik dizisinin tam arkasında durur ve aynı zamanda "aşuğum zil mi?" diye bağırarak, *sakka*sını birkaç adım öne atar. Eğer *sakka*sı zil gelirse, bütün kemikler onun olur. Yok, eğer *tam* gelirse, sıra bir sonrakine geçer. Eğer bütün oyuncuların *sakka*sı tam gelirse, o zaman onlar aynı sırayı izleyerek sakkalarını kemiklere doğru yeniden atarlar. Vurulan her bir aşık kemiği bir kazanımdır.

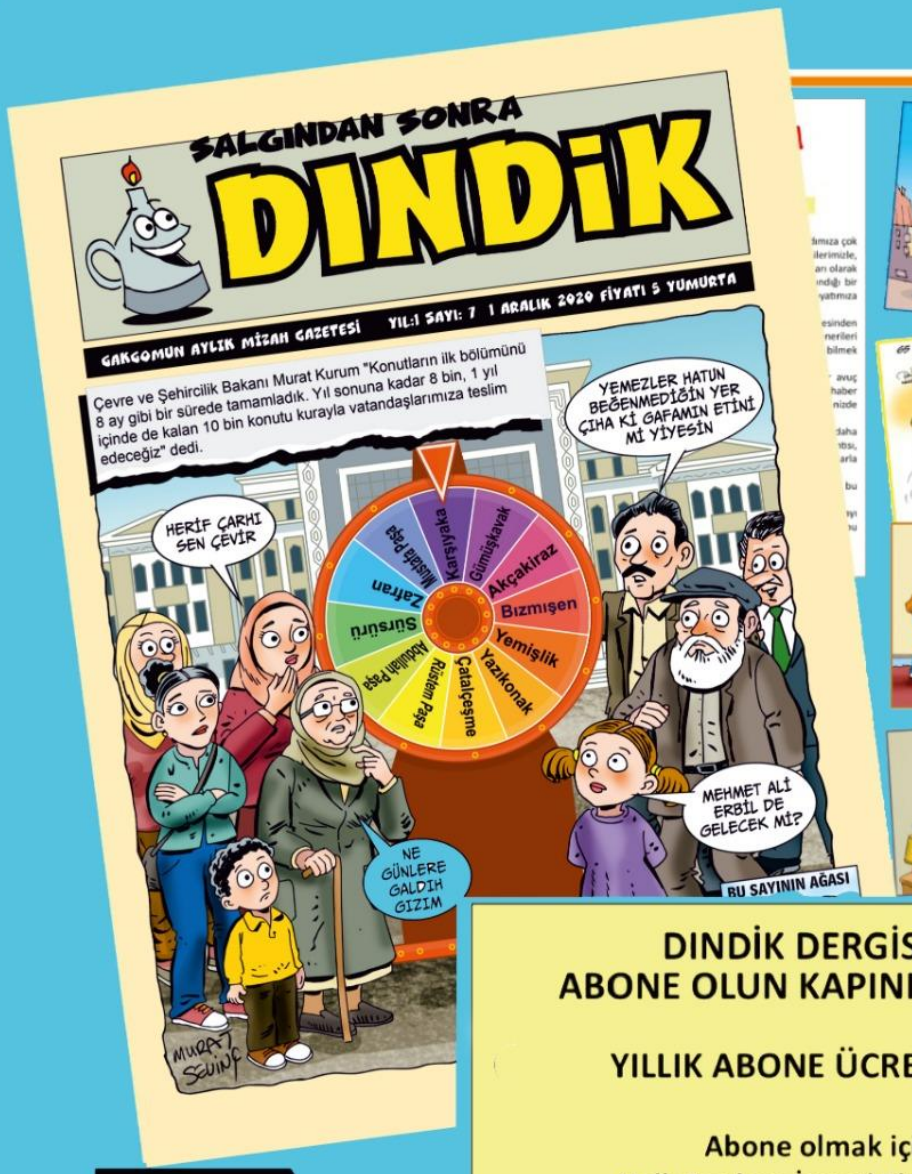

HARPUT KÖFTESİ

Malzemeler:
1 paket
köftelik bulgur
1/2 kg orta yağlı
kıyma
1 baş soğan
Maydanoz
Reyhan
Salça
Tuz

Yapılışı:
Soğanı kuşbaşı doğrayıp, maydanoz, reyhan ve tuzla ovuyoruz. Kıyma, bulgur ve salçayı ilave edip, iyice yoğurduktan sonra cevizden biraz küçük parçalar koparıp, yuvarlak yapıyoruz. Şekil verirken her iki tarafından parmağımızla bastırıp ortasını çukurlaştırıyoruz. Bir tencereye tereyağı ve salça (ya da domates rendesi) koyup, biraz pişirdikten sonra bir kase su ilave ediyoruz. Su kaynadığında köfteleri atıp 20-25 dakika pişiriyoruz. Artan suyu bir kaba koyup süzüyoruz. Servis yaparken bir kapta sakladığımız bu sudan biraz ilave edip yeniden ısıtıyoruz.

YILLIK ABONE FORMU

DINDİK DERGİSİ'NE ABONE OLUN KAPINIZA GELSİN

YILLIK ABONE ÜCRETİ 70 TL

Abone olmak için;
Halk Bankası İsmail Ekrem KATI
İBAN No: TR03 0001 2001 5650 0001 1051 98
ya da
PTT merkezlerinden, İsmail Ekrem KATI adına Posta Çeki 445533 No'lu hesabına abone bedelini ücretsiz yatırabilirsiniz.

Not: Adresinizi mutlaka bize bildirin.

Adres: DINDİK Mizah Dergisi Yeni Mahalle Gazi Cad. Yüce Pasajı Kat:1/105 ELAZIĞ

Email: ekremkati@gmail.com
Tel: 05335654241